

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Sülhməramlılar
Azərbaycanı
tam tərk
etdi - rəsmi
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 13 iyun 2024-cü il Cümə axşamı № 103 (8476) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Paşinyandan sülh, Zəngəzur dəhlizi, Minsk Qrupu bəyanatı

Ermenistanın baş naziri ölkəsinin KTMT-dən çıxacağını da bildirib

yazısı səh.3-də

Fransa Ermənistanı poliqona çevirir - ayı xidməti...

yazısı səh.9-də

"Cərimələrin artırılmasını əsaslandırmaq mümkün deyil" - ekspert

yazısı səh.4-də

Şuşa Bəyannaməsinin 3 ili - hansı işlər görüldü?

yazısı səh.5-də

İrəvan sülh imkanına konstitusiyaya əngəlini niyə aradan qaldırmır? - rəy

yazısı səh.8-də

Sənədi olmayan bu evlərə "kupça" veriləcək

yazısı səh.3-də

Türkiyədə Qurban bayramında qiymətlər enir, bizdə bahalaşır - səbəb

yazısı səh.14-də

Putin generaliteti təcili topladı, rus qoşunları cəbhədə irəliləyir...

yazısı səh.12-də

3909 müəllim işsiz qalacaq, yoxsa... - rəylər

yazısı səh.11-də

Yaxın qohum evliliyinin yasaqlanmasına reaksiyalar

yazısı səh.13-də

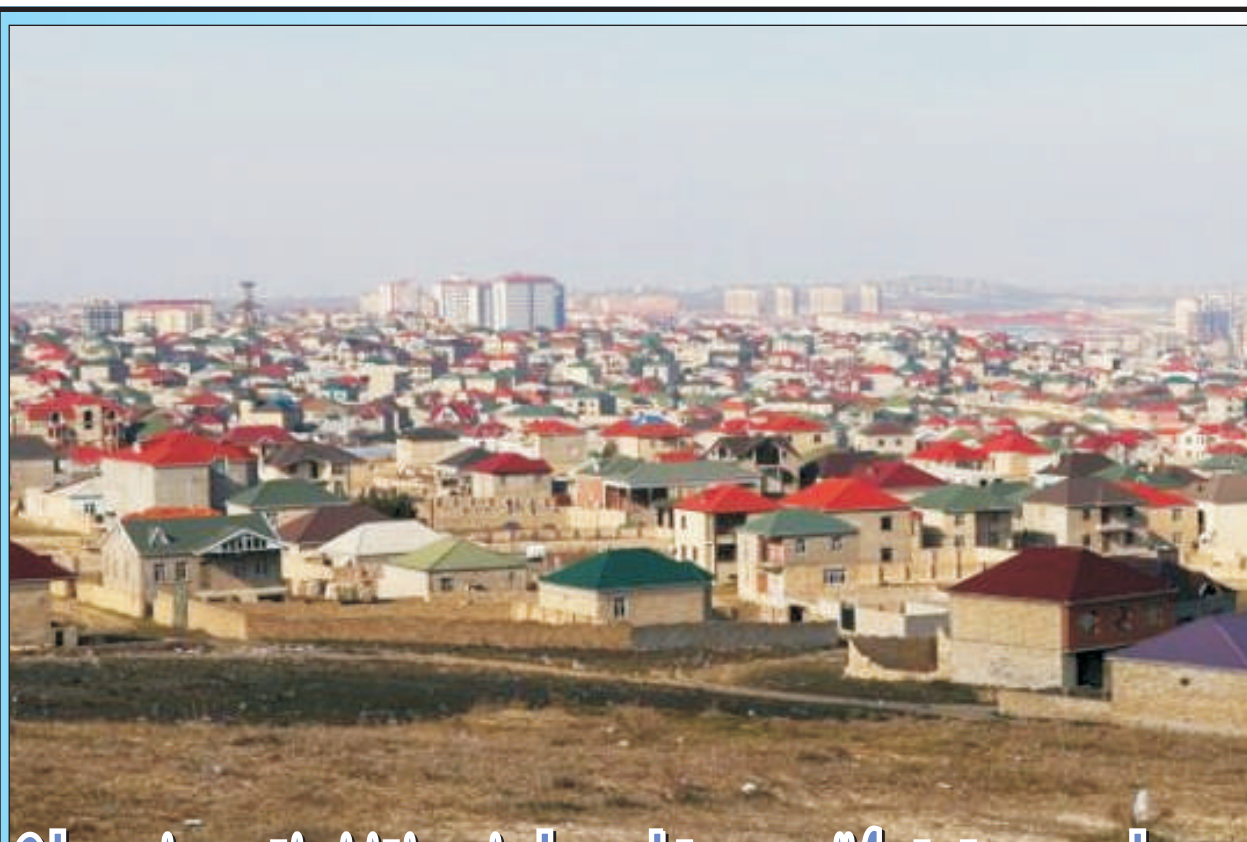
Leysan olacaq, dolu düşəcək - xəbərdarlıq

yazısı səh.2-də

"FREEDOM HOUSE" UN AZƏRBAYCAN DÜŞMƏNCİLİYİ - ABS-IN MÖVQEYİ, YOXSA...

Faktiki Dövlət Departamentinin strukturu olan bədnam təşkilat ölkəmizə qarşı görünməmiş hədyanlar yağdırıb; Bakıdan sərt reaksiyalar

yazısı səh.7-də

Əhəmiyyətini itirmiş kənd təsərrüfatı torpaqları - onların təyinatı avtomatik dəyişdirilərsə...

Torpaq Məcəlləsinə dəyişiklik təklif olunur; **Mürvət Həsənlı:** "Təəssüf ki, təklif olunan layihə bizim problemimizi aradan qaldırmır"

yazısı səh.6-də

Eldəniz Əmirov:
"Uzaq perspektivdə də olsa, elektron pullar fiziki pulları sıradan çıxaracaq"

yazısı səh.10-də

Kamran Əsədov

Ekspert:
"Dünyada ən çətin imtahanlar Azərbaycanda keçirilir"

yazısı səh.4-də

Ərdoğan
Şuşaya səfər edəcək

yazısı səh.2-də

Adil Əliyevə ağır itki- qardaşı vəfat etdi

Milli Məclisin vitse-spikeri Adil Əliyevin qardaşı, ehtiyatda olan polis polkovniki Allahverdi Əliyev dünyasını dəyişib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumat sosial şəbəkələrdə yayılıb.

A.Əliyev sabah Şüvəlan qəsəbəsi Mir Mövsüm Ağa ziyarətgahındakı məzarlıqda dəfn ediləcək.

Qeyd edək ki, Allahverdi Əliyev uzun illər polis sisteminə yüksək vəzifələrdə çalışıb. Onun pensiyaya çıxarkən son iş yeri DİN-in Nəqliyyatda Baş Polis İdarəsinin Dəmiryolu üzrə polis şöbəsinin rəisi vəzifəsi olub.

Adil Əliyevin köməkçisi Bəhruz Müslümov məlumatı təsdiqləyib.

Hakan Fidan Putin və Lavrovla Cənubi Qafqazı müzakirə edib

Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan Rusiyaya səfəri çərçivəsində prezident Vladimir Putin tərəfindən qəbul zamanı, eyni zamanda rusiyalı həmkarı Sergey Lavrov və digər rəsmilərlə görüşlərdə Cənubi Qafqazdakı vəziyyəti müzakirə edib.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə, o, jurnalistlərin sualına cavabında bildirib.

Hakan Fidan onu da qeyd edib ki, Türkiyə və Rusiya bir çox məsələlərdə, xüsusən Rusiya-Ukrayna müharibəsi, Suriya və Fələstindəki vəziyyətlə bağlı sıx təmaslar aparır.

ABŞ Rusiyaya qarşı sanksiyaların siyahısını genişləndirib

ABŞ Rusiyaya qarşı sanksiyaların siyahısını genişləndirib.

APA-nın "Associated Press"ə istinadən xəbərinə görə, bu dəfəki siyahıya ölkənin Ukraynada apardığı müharibəyə dəstək verdiyi iddia olunan bir sıra Çin şirkətləri, eləcə də Rusiya tərəfi ilə əməkdaşlıq edən şirkət və fiziki şəxsin adları yer alıb.

Onların arasında xarici maliyyə qurumlarının da olduğu bildirilib.

Ümumilikdə Ukraynada müharibə başladıqdan bu günə qədər rəsmi Vaşinqton Rusiyada qeydiyyatdan keçən 4000-dən çox şirkət və fiziki şəxsə məhdudiyyətlər tətbiq edib.

ABŞ-ın Sanksiya Siyasəti və Məhdudiyyətlərin Tətbiqinə Nəzarət Departamentinin direktoru Aaron Forsberq bildirib ki, rəsmi Moskva sanksiyalardan yayınmağın yolunu tapa bildiyi üçün siyahını hər dəfə genişləndirməyə ehtiyac yaranır.

İrəvanda parlamentin qarşısında 40-dan çox etirazçı saxlanılıb

Ermənistan polisi "Vətən uğrunda Təvəş" hərəkatının parlament binasının qarşısındakı aksiyasına toplaşanları saxlamağa başlayıb.

APA-nın Ermənistan mediasına istinadən xəbərinə görə, Daxili İşlər Nazirliyi 42 nəfərin saxlanıldığını açıqlayıb.

Onlar polisin qanuni tələblərinə təbə olmamaqda təqsirləndirilir.

Ərdoğan Şuşaya səfər edəcək

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Şuşaya səfər edəcək.

APA xəbər verir ki, bu

barədə "Yeni Şafak" Türkiyə Prezident Administrasiyasının Kommunikasiya İdarəsinə istinadən məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Ərdoğan 6 iyul tarixində Şuşaya səfər edəcək.

Leysan olacaq, dolu düşəcək - xəbərdarlıq

Bakıda və Abşeron yarımadasında iyunun 13-14-də gündüz saatlarında bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Yarımadaının bəzi yerlərində qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən APA-ya verilən xəbərə görə, Azərbaycanın rayonlarında iyunun 13-ü gündüzdən 14-ü axşamədək bəzi yerlərdə fasilələrlə leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Əsasən dağlıq və dağətəyi rayonlarda (Gəncə-Qazax, Daşkəsən-Gədəbəy, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Dağlıq Şirvan) yağıntıların intensiv və güclü olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var.

Binə qəsəbəsinə və hava limanına dəmir yolu çəkiləcək

Hazırda Vahid Nəqliyyat Strategiyası hazırlanır. Bu strategiyaya əsasən, gələcəkdə Hövsan yolunun da bərpası planlaşdırılır.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bunu "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin (ADY) Sənişin daşıma departamentinin rəisi Azər Fərəcov deyib.

O bildirib ki, eyni zamanda Binə qəsəbəsinə və hava limanına dəmir yolunun çəkilməsi sözügedən strategiyada qeyd olunub. Bu işlər də mərhələli qaydada görülməlidir.

Daşınmaz əmlakın elektron reyestr sistemi bir ilə hazır olacaq

"Daşınmaz Əmlakın Elektron Reyestr və Kadastrı İnformasiya Sistemi"nin layihəsi hazırda razılaşdırma mərhələsindədir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə jurnalistlərə açıqlamasında "Daşınmaz Əmlakın Dövlət Kadastrı və Reyestr" publik hüquqi şəxsin İdarə Heyətinin sədr müavini Elşad Məmmədov deyib.

"Yeni informasiya sisteminin əsasnaməsinin və lazım olan normativ hüquqi sənədlərin hazırlanması üçün Fərmanda 6 ay müddət qoyulub. Bu müddətdə Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti və İqtisadiyyat Nazirliyi layihələr hazırlayıb və hazırda razılaşdırma mərhələsindədir. Hesab edirəm ki, ən gec 1 il ərzində informasiya sistemi tam gücü ilə vətəndaşların istifadəsinə təqdim olunacaq", - Elşad Məmmədov bildirib.

Blinkenin köməkçisi: "ABŞ Ermənistanla Azərbaycanı qarşıdakı həftələrdə sülh sazişini yekunlaşdırmağa cəsarətləndirir"

Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişi uzunmüddətli münaqişəyə son qoymaqla yanaşı, Rusiyanın regiona təsirini azalda, Mərkəzi Asiyadan Türkiyəyə yeni ticarət dəhlizinin açılması ilə nəticələnə bilər.

APA xəbər verir ki, bunu İrəvanda səfərdə olan ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Ceyms Obrayn "AzadlıqRadiosu"na açıqlamasında deyib.

"Ona görə də ABŞ iki Cənubi Qafqaz ölkəsini belə bir razılaşmanı qarşıdakı həftələrdə, aylarda yekunlaşdırmağa cəsarətləndirir", - Obrayn bildirib.

Ceyms Obrayn Mərkəzi Asiyadan yeni ticarət dəhlizinin yalnız Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması nəticəsində reallaşa biləcəyini vurğulayıb: "Bizim fikrimizcə, Mərkəzi Asiyadan Aralıq dənizi istiqamətində ticarət dəhlizi inşa etmək üçün bir neçə nəsildən bir üzə çıxan fürsət yaranıb. Bu yalnız Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh olduğu təqdirdə mümkün ola bilər. Bu, bütün dəhliz boyunca yeni sənaye istiqamətləri yaradacaq. Bu, indi baş verə bilər. Bir neçə il sonra, bu indiki qədər əhəmiyyətli olmaya bilər... Ona görə də indi bunu etməyin zamanıdır".

Obrayn qeyd edib ki, bu ticarət dəhlizi Azərbaycan ərazisi ilə Mərkəzi Asiyadan Gürcüstanın Qara dəniz sahillərinə olan mövcud nəqliyyat əlaqələrinə əlavə olacaq.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan sülh müqaviləsi imzalanmazdan əvvəl Azərbaycanla kommunikasiyaların açılmasını tamamilə mümkün hesab etdiyini bildirib.

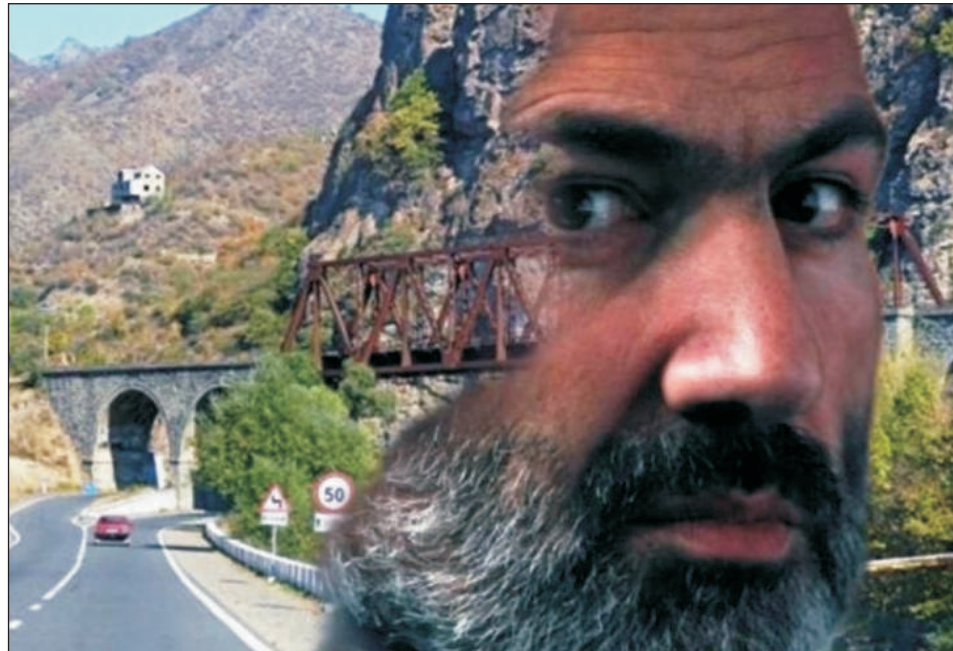
Paşinyan bu cür kombinasiya haqqında ilk dəfədir açıqlama verir.

Bu barədə danışan **politoloq Elxan Şahinoğlu** bildirib ki, erməni baş nazir amerikalı diplomatların tövsiyəsinə uyğun olaraq belə açıqlama verib: "Praktiki addımlarla real dünyanı formalaşdırmaq, ondan sonra müqavilə imzalamaq mümkündür", - deyən Nikol Paşinyan rəsmi Bakının maneəsiz keçid şərtini qəbul etməyə hazır olduğunu Paşinyanın "praktiki addımlarla real dünya" haqqında fikrini belə oxumaq mümkündür ki, baş nazir dəhlizlə bağlı əvvəlki fikirlərini korrekt etməyə hazırdır. Amerikalı diplomatlar Paşinyana məsləhət görüblər ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını ləngitməkdə davam etsə, Azərbaycan İran ərazisindən keçən Araz dəhlizinə üstünlük verəcək".

E.Şahinoğlu söyləyib ki, rəsmi Bakının Zəngəzur dəhlizinə deyil, Araz çayı üzərindən keçən dəhlizə üstünlük verməsi Qərbin də maraqlarına uyğun deyil: "Rəsmi Bakının belə bir seçim etməsi həm ABŞ-ın maraqlarına ziddir, həm də Ermənistanı Orta dəhliz layihəsindən kənarda qoyacaq. Onu da xatırlamaq yerinə düşər ki, Nikol Paşinyanın məlum açıqlamasından bir gün əvvəl Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan da

Paşinyandan sülh, Zəngəzur dəhlizi, Minsk Qrupu bəyanatı

Ermənistanın baş naziri ölkəsinin KTMT-dən çıxacağını da bildirib

dəhlizin açılması üçün neytral ölkələrin və beynəlxalq təşkilatlardan birinin bu prosese cəlb edilə biləcəyini söyləmişdi".

Nəzərə çatdıraq ki, baş nazir Nikol Paşinyan Ermənistanın KTMT-dən çıxacağına da eyham vurub.

APA Ermənistan mediasına istinadən xəbər verir ki, o, bu barədə parlamentdə bildirib.

Belə ki, Paşinyan qeyd edib ki, hakimiyyət bunu zəruri hesab edəndə Ermənistan KTMT-dən çıxacaq.

Paşinyan həmçinin qeyd edib ki, ATƏT-in Minsk Qrupu

2022-ci ilin fevralından sonra fəaliyyətini de-fakto dayandırır: "ATƏT-in Minsk Qrupunun üzvləri 2022-ci ilin fevralından sonra və hətta ondan əvvəl də bir-biri ilə təmasda olmayıb. Başqa sözlə, ATƏT-in Minsk Qrupu de-fakto mövcud deyil".

Sənədi olmayan bu evlərə "kupça" veriləcək

"Kütləvi massivlər "özbaşına tikililər" adı altında konsepsiya da işlənib, təsdiq olunacaq".

Bunu Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin iclasında Torpaq Məcəlləsində dəyişikliyin müzakirəsi zamanı İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin şöbə müdiri İlqar Həbiyev deyib. Onun sözlərinə görə, növbəti mərhələdə özbaşına yaşayış massivlərinin formalaşdırılması ilə bağlı kütləvi kateqoriya dəyişiklikləri, icazələr və sənədləşdirmə məsələlərinə münasibət bildiriləcək.

Bəs görəsən, konsepsiya hazırlanarkən hansı nüanslar nəzərə alınacaq?

Mövzu ilə bağlı Yenisabah.az-a danışan **əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Azadov** bildirib ki, ilkin mərhələdə sənədləri nisbətən qaydasında olan evlərin qeydiyyatı mümkün olacaq: "İlkin mərhələdə sənədi qaydasında olan evlərin qeydiyyatına başlanacaq. Məsələn, bələdiyyə tərəfindən verilmiş sənədlər, digər sərəncamlar və digər hüquqi sənədlər əsas götürüləcək. Ümumiyyətlə, heç bir sənədi olmayan evlərə isə bu şamil olunmayacaq. Ona görə ki, belə evlərin heç bir qanuni əsası yoxdur. Hazırda yalnız Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin sənədləşmə apara bildiyi evlərin qeydiyyata alınması mümkündür. Sənədləşməsi mümkün olmayan evlərin sökülməsi və sakinlərin başqa ərazilərə köçürülməsi həcm olaraq həddən artıq böyük bir prosesdir".

Ekspertin fikrincə, paytaxın müxtəlif ərazilərində yerləşən və qeydiyyatı mümkün olmayan evlərlə bağlı problem olduqca ciddidir: "Elə ərazilər var ki, oradakı evlər inşaat və yaşayış normativinə uyğun tikilməyib. Məsələn, Bakının "Şanxay", "NZS", Keşlə, Yasamal və Alətava kimi ərazilərindəki evlər o qədər bir-birinə sıx tikilib ki, hər hansı fəvqəladə hal zamanı yanğın-söndürən maşın müdaxilə edə bilmir. Bu kimi yerlərdə olan evlərə sənədin verilməsi o deməkdir ki, dövlət artıq öz normativlərini qorumur. Digər tərəfdən, bu evlərin sökülməsi məsələsi daha da qəlizdir. Əslində bu illərdir davam edən ciddi bir problemdir. Ən yaxşı yol tikinti şirkətlərini həmin ərazilərə yönəltməkdir ki, orada şirkətlər hər bir vətəndaşla məsələni individual formada həll edə bilsinlər. İndi ən mühüm məsələ odur ki, tikinti şirkətləri də belə böyük həcmdə söküntüləri həyata keçirə bilməz. Həmçinin tikinti şirkətləri üçün bu ərazilər o qədər də əlverişli deyil. Düşünürəm ki, bu, illər boyu həll olunmamış məsələ kimi qalacaq".

Kapital və maliyyə hərəkəti hesabında yaranan 1.6 mlrd. dollar kəsirin səbəbləri açıqlanıb

2024-cü ilin I rübündə cari əməliyyatlar hesabında 1.7 milyard dollar profisitə qarşı kapital və maliyyənin hərəkəti hesabında 1.6 milyard dollar kəsir yaranıb. Bu hesabda kəsirin yaranmasının əsas səbəbi ölkədə fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatların maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi ilə bağlıdır. Yəni bu dövrdə ölkəmizin böyük maliyyə öhdəliklərinin azalması həyata keçirilib.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bunu **Azərbaycan Mərkəzi Bankının Statistika Departamentinin direktoru Samir Nəsirov** deyib.

O bildirib ki, kapital və maliyyənin hərəkəti hesabı əsasən birbaşa xarici investisiyalar, portfel investisiyalar və digər investisiyalar maddəsindən ibarətdir.

"Dövr ərzində birbaşa xarici investisiyalar maddəsində 346 milyon dollar kəsir yaranıb. Bu kəsirin yaranmasının əsas səbəbi ölkəyə qoyulan birbaşa xarici investisiyaların qarşılığında ölkədən çıxarılan kapital repatriasiyası ilə bağlıdır. Hesabat dövründə Azərbaycana 1.5 mil-

yard dollar dəyərində xarici investisiya yatırılıb, bunun qarşılığında ölkədən 1.9 milyard dollarlıq kapital repatriasiyası həyata keçirilib. Qeyd edim ki, kapital repatriasiyası ilə maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi deməkdir. Digər amil portfel investisiyaları ilə bağlıdır. Belə ki, ölkə tərəfindən emissiya edilmiş avtobondların vaxtının bitməsi ilə əlaqədar Azərbaycan hökuməti 900

milyon dollar dəyərində qiymətli kağızları geri alıb. Bu isə ölkənin birbaşa xarici borcunun azaldılmasına xidmət edən amildir".

Samir Nəsirov əlavə edib ki, digər investisiyalar maddəsində həm aktivlərdə, həm də öhdəliklərdə azalma var. Aktivlərdə ki, azalma Azərbaycan dövləti tərəfindən vaxtı ilə ixrac edilmiş mal və xidmətlərin dəyərinin ölkəyə geri ödənilməsi ilə əla-

qədardır. Bu rəqəm təxminən 466 milyon dollar təşkil edib. Öhdəliklərdə ki, azalma isə əvvəlki illərdə ölkəyə idxal edilmiş mal və xidmətlərin dəyərinin 800 milyon dollar ödənilməsi ilə bağlıdır.

"Ümumiləşdirsək, ölkəmizin maliyyə öhdəliklərinin azalması səbəbindən kapital və maliyyə hərəkəti hesabında kəsir yaranıb", - deyərək AMB rəsmisi qeyd edib.

“Cərimələrin artırılmasını əsaslandırmaq mümkün deyil” - ekspert

Yol hərəkəti sahəsində bəzi cərimələrin artırılması və bəzi yeni cərimələr müəyyən edilməsi ilə bağlı layihə barədə məlumatlar yayılır. Layihələr hələlik ortada olmasa da, söhbətin rəsmi olduğu şübhə doğurmur...

Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirləri hüquqşünas Ərşad Hüseynov bildirib.

O qeyd edib ki, bu sahədə sonuncu dəfə 2023-cü ilin iyulunda, yeni 1 ildən də az müddət bundan əvvəl bəzi cərimələr artırılmışdı: “Cərimələrin belə tez-tez artırılması heç də yaxşı hal deyil... Əsas hədəf tam hüquqi müəyyənliyin və bundan sonra məsuliyyətin ləbüdlüyünün təmin edilməsi, insanlarda yüksək hüquq mədəniyyəti və məsuliyyətli davranış tərzinin formalaşdırılması olmalıdır.

Artırılan cərimələrin bəziləri hazırda 10 manatdır. Bunun artırılmasını (20 manat olacağı deyilir) başa düşmək olar. Amma ötən il 60 manatdan 80 manata qaldırılan cərimənin bir il sonra 100 manata qaldırılmasını iqtisadi və hüquqi olaraq əsaslandırmaq mümkün deyil...

Yaxud sürücülük hüququ olmadan idarə etmənin cəriməsinin 100 manatdan 200 manata qaldırılacağı deyilir. Maraqlıdır, görəsən, kimlər 100 manata əhəmiyyətsiz baxırlar ki, belələrinə bu xətdən çəkndirmək üçün bu cəriməni 2 dəfə artırmaq zərurəti var?..

Bəzi cərimələrin tətbiqindəki qeyri-müəyyənliyi və mübahisələri aradan qaldırmaq üçün yol hərəkəti qaydalarında da ciddi dəyişikliklərə ehtiyac var.

Layihə əlimizə düşəndə detallarını izah edirik”.

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
Musavat.com

Hər il yay aylarında 11-ci sinif şagirdləri həyatlarının ən gərgin dövrünü yaşayır. Buraxılış və qəbul imtahanlarının ilbəil çətinləşdirilməsi, blok imtahanlarında orta məktəb dərslərində epizodik tədris olunan sualların çoxluq təşkil etməsi, üstəlik, imtahan cavablarını gözlədikləri dövrdə yaşadıkları həyəcan onların psixoloji durumunda dərin izlər buraxır. Müşahidələr göstərir ki, abituriyentlərin əksəriyyətinin əsəb sistemi pozulub. Valideynlər təsdiqləyir ki, övladlarını qəbul imtahanları zamanı, imtahandan sonra müalicə etdirməyə məcbur olurlar. Qəbul zamanı balların yüksək olması da başqa problemlər yaradır...

Hazırda 11-cilər buraxılış imtahanını və ali məktəblərə qəbul imtahanının birinci cəhdini geridə qoyublar. Aparılan təhlillər onu deməyə əsas verir ki, birinci cəhd imtahanları həddən artıq çətin olub və xeyli abituriyent psixoloji gərginlik içərisindədir. Onlar öz potensiallarına əmin olsalar da, imtahanda tədris boyunca rast gəlmədikləri suallarla üzləşiblər.

ata biləcəyi xofu, qorxusu ilə yaşamasınlar.

Qeyd edək ki, Dövlət İmtahan Mərkəzinin Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə may ayında jurnalistlərə açıqlama-

görə dünyada ən çətin imtahanlar hesab oluna

bilər: “Çünki imtahanın fənləri kifayət qədər çoxdur. Xüsusən IV ixtisas qrupunda 6 fəndən imtahan verilməlidir. Bundan

elektron ərizə verib. Ballarda ehtiddi fərq olmayacaq. Mart ayının 3-də və 10-da keçirilən imtahanlarda 54 nəfər maksimum bal toplamışdı. 700 bal toplayanlar olacaq, amma

yanlış ixtisas seçirlər. Təhsil çox çətin bir sahədir, hesab edirəm ki, burada sualların sadələşdirilməsi süni şəkildə balların qaldırılmasına gətirib çıxaracaq. Keçən il 300 balla kimsə qəbul ola bilirdi-

Gənclərə travma yaşadan çətin imtahanlar - abituriyentlərin ikinci cəhd ümidi

Ekspert: “Dünyada ən çətin imtahanlar Azərbaycanda keçirilir”

sında demişdi ki, keçid balları imtahanların nəticələri, ixtisaslar üzrə ayrılan yerlərin sayı və həmin ixtisası seçən uşaqların sayı əsasında formalaşır: “Məsələn, bizdə kənd təsərrüfatı ilə bağlı ixtisaslar var ki, həmin ixtisasları seçənlər azdır. Bu il keçid ballarının artmasına uşaqların imtahan nəticələrinin artması təsir edəcək. Ola bilsin, balların artması yüksək prestijli olan ixtisaslara daha az təsir göstərsin. Ola bilsin ki, müəyyən ixtisaslarda orta bal 1-2 bal artsın. Bunu tam dəqiq olaraq blok imtahanının nəticəsindən sonra deyə bilərik”, - deyə Məleykə Abbaszadə bildirib.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı “Yeni Musavat”a dedi ki, hazırda Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinə keçirilən qəbul imtahanları formatına

başqa, məzmununa görə də imtahanlar çətinidir. Yeni şagird 11-ci sinifdə oxuyanda 5, 6, 7-ci sinifdə əldə olunan biliklərdən imtahan verir. Bu, doğru yanaşma deyil. Hesab edirəm ki, ali təhsil müəssisələrinə keçirilən qəbul imtahanlarında yalnız 10-11-ci sinif materiallarından suallar salınmalıdır. Ona görə ki, uşaqlar 9-cu sinfi bitirəndə attestat alırlar və onların ümumi təhsil bazası başa çatır. Ən vacib müəyyən ixtisaslarda orta bal 1-2 bal artsın. Bunu tam dəqiq olaraq blok imtahanının nəticəsindən sonra deyə bilərik”, - deyə Məleykə Abbaszadə bildirib.

onlar I və IV qrupdan olacaqlar”.

Ekspert əlavə edib ki, sualların asanlaşdırılması nəticələrə o qədər də ciddi təsir göstərməyəcək: “Əgər suallar sadə olarsa, o zaman yüksək bal toplayanların sayı çox olacaq. Bu da müsəbiqə vəziyyətini gərginləşdirəcək və yüksək bal toplayan abituriyentlərin kənardə qalmasına gətirib çıxaracaq. Hesab edirəm ki, ikinci cəhd imtahanlara gənclər daha yaxşı hazırlaşmalıdırlar. Qəbul zamanı 1-ci cəhdə onlar başa düşdülər ki, hansı mövzulardan, hansı siniflərdən çətinlikləri var. Bəzən təhsil ekspertləri, cəmiyyətşünaslar yanlış çağırışlar edirlər, bəzən ixtisas seçimi ilə bağlı bəsit bilgiyə malik olmaları nəticəsində abituriyentlər ya qəbul ola bilmirlər, ya da

sə, indi 500 balla imtahandan kəsilə də bilirlər. Sualların asanlaşdırılması tələb etmək yerinə, gələcəkdə qəbul imtahanlarında 10-11-ci siniflərin olmasını tələb etmək daha düzgün olardı. İkinci ixtisas qrupunda tarix fənninə ehtiyac yoxdur. Digər bir tərəfdən, hesab edirəm ki, imtahan nəticələrinə görə valideynlərin uşaqlarla pis rəftar etməsi doğru olmaz. Bu, imtahanlıdır, həyatın sonu deyil”.

Qeyd edək ki, I, II, III və IV ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanının 2-ci mərhələsinin 2-ci cəhdində iştirak etmək üçün qeydiyyat 17 iyun saat 23:59-dək aparılacaq. İmtahanın 2-ci cəhdində iştirak etmək istəyənlər şəxsi kabinetinin istifadəçi adı və parolundan istifadə etməklə DİM-in müvafiq internet sahifəsinə

(https://www.e-gov.az/az/services/re-ad/3148/0tqdk_xdm=133) daxil olaraq yenidən imtahan vermək istədikləri ixtisas qrupunu seçərək qeydiyyatdan keçirlər və müvafiq qaydada ödəniş (sistem tərəfindən avtomatik istifadəçiyə məlumat verilir) edirlər. 2-ci cəhd üzrə qeydiyyat zamanı I və ya III ixtisas qrupunu seçən abituriyentlər 1-ci cəhd üzrə olduğu qaydada öz istəklərinə uyğun olaraq müvafiq ixtisas qrupu üzrə altqruplardan birini, yaxud hər ikisini seçə bilirlər. 12 iyun saat 09:00-a olan məlumata əsasən, I ixtisas qrupu üzrə 11178, II ixtisas qrupu üzrə 10420, III ixtisas qrupu üzrə 12043, IV ixtisas qrupu üzrə isə 3253 abituriyent qeydiyyatdan keçib.

■ **Afaq MİRƏVİQ,**
“Yeni Musavat”

2021-ci il iyunun 15-də Azərbaycan və Türkiyə arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Şuşa Bəyannaməsi imzalandı.

Bu bəyannamənin mü-
hüm strateji, hərbi, siyasi,
iqtisadi cəhətləri və bu kon-
tekstdə dünyaya verilən
mesajlarla yanaşı, sənəd iki
qardaş ölkə arasında tarixi
münasibətlərin yeni mərhə-
ləsinin əsasını qoydu.

Bəyannamə Türkiyə və
Azərbaycan arasındakı
müttəfiqlik münasibətləri-
nin bütün əməkdaşlıq sahə-
lərini əhatə edir, eyni za-
manda əhatəli sülhə və in-
teqrasiyaya yol açır.

Sülhməramlılar Azərbaycanı tam tərk etdi - rəsmi

Vətən Müharibəsindən sonra Azərbaycan ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentinin ölkəmizin ərazisindən çıxarılması prosesi iyunun 12-də başa çatıb.

Bu barədə Musavat.com-a Müdafiə Nazirliyindən (MN) məlumat verilib.

Bildirilib ki, sülhməramlı kontingentin şəxsi heyəti, silah və texnikası ərazimizi tam tərk edib.

[Musavat.com](https://musavat.com)

Şuşa Bəyannaməsinin 3 ili - hansı işlər görüldü?

Deputat: "Bu bəyannamə 2021-ci ildən sonra bütün ərazimizdə suverenliyimizin bərpa edilməsi istiqamətində mübarizədə mövqelərimizi gücləndirən amillərdən biri oldu"

Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycanla Türkiyənin bütün sahələrdə müttəfiqliyini rəsmiləşdirən sənəddir.

Siyasi, hərbi, iqtisadi, mədəni əlaqələrin ən yüksək səviyyədə qurulmasını özündə ehtiva edən bu bəyannamə müasir Azərbaycan tarixində özünə ən çox diqqət çəkən sənəd kimi tarixə düşüb.

Azərbaycan müstəqilliyinin 30 ilində bir çox dövlətlərlə ən yüksək səviyyədə əməkdaşlığı nəzərdə tutan sənədlər imzalanıb, amma heç bir sənəd Şuşa Bəyannaməsi qədər önəmli və tarixi olmayıb. Bu bəyannaməni önəmli edən bir çox mühüm məqamlar var. Müştərk maraq kəsb edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi, hər iki ölkənin sərhədlərinin toxunulmazlığı kimi milli maraqlara söykənən məsələlərdə ikitərəfli və çoxtərəfli formatlarda həmrəylik və qarşılıqlı yardım prinsiplərindən çıxış etmək, türk dünyasının davamlı inkişafına yönəlmiş qarşılıqlı fəaliyyətlərdə regional və beynəlxalq səyləri birləşdirmək bu bəyannamənin əsas özəyini təşkil

edir. Bu, "sərhədin sərhədim, dostun dostum, düşmənin düşmənimdir" demək anlamına gəlir.

44 günlük müharibədə zəif Türkiyə bu qardaşlıq prinsiplərinə sadıq olduğunu göstərmişdi. Şuşa Bəyannaməsi bu qardaşlığın qarşılıqlı təsdiqi idi. Prezident İlham Əliyev müharibə və ondan sonrakı dövrdə bu qardaşlığın sağlam təməllərə söykəndiyini dəfələrlə qeyd etmişdi. İlham Əliyev "bizim sözüümüz imzamız qədər qiymətli" sözünü həm də Şuşa Bəyannaməsinə imzası ilə təsdiq etdi.

Bəs, Bəyannamədən ötən 3 il ərzində bu sənəd üzrə konkret hansı işlər görüldü, hansı addımlar atıldı? Bəs bu bəyannamədən doğan bir amil kimi, Şuşada konsulluğun açılması nə zaman baş tuta bilər?

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, 2021-ci ilin 15 iyununda azad Şuşada imzalanan Azərbaycan və Türkiyə arasında bütün istiqamətlərdə müttəfiqliyi rəsmiləşdirən sənəd olan Şuşa Bəyannaməsi 2022-ci ilin fevralında hər iki ölkənin parlamentləri tərəfindən ratifi-

kasiya edildi və dövlət rəhbərləri tərəfindən də təsdiqlənib. Həmin vaxtdan etibarən Şuşa Bəyannaməsi rəsmi qüvvəyə minən müttəfiqlik sənədidir: "Şuşa bəyannaməsinin Azərbaycanın bir dövlət olaraq yer üzündən silinməsinə hədəfləyən bütün oyunların pozulmasının başlanğıcı olan Milli Qurtuluş Günündə imzalanmasının böyük simvolik mənası var idi. Tarixi əhəmiyyətə malik Şuşa Bəyannaməsində qeyd olunur ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" və Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri bizim kədərimizdir" kəlamları ilə xarakterizə olunan Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri öz zirvəsinə yüksəlib və keyfiyyətcə yeni bir mərhələyə qədəm qoyub. Şuşa Bəyannaməsi milli iradənin təntənəsi, siyasi, hərbi, mədəni, iqtisadi əhəmiyyət daşıdığı qəddər də mənəvi önəm kəsb edən bir sənəddir. Bu, çox böyük strateji və tarixi müqavilədir. Bu sənəd iki qardaş dövlətin strateji, hərbi

müttəfiqliyini rəsmiləşdirmiş oldu. 2010-cu ildə Azərbaycan və Türkiyə arasında strateji əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım barədə imzalanmış müqavilə də mövcud idi. Ancaq Şuşa Bəyannaməsi yeni reallıqlar yarandıqdan sonra imzalanıb və daha dəqiq, daha geniş əhatəli müttəfiqlik sənədidir.

Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyi qədər səmimi, sıx ittifaq dünyada yoxdur. Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycan və Türkiyə münasibətlərini yeni müstəviyə qaldırıb. Cəmi üç il zaman keçməsinə baxmayaraq görürük ki, Azərbaycanın mədəniyyət beşiyi sayılan Şuşa şəhərində imzalanan bu bəyannamə necə böyük tarixi əhəmiyyətə malik sənəddir. Bu tarixi sənəd siyasi və iqtisadi məsələlər, ticarət münasibətləri, mədəniyyət, təhsil, idman, enerji təhlükəsizliyi, Cənub Qaz Dəhlizi, müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlıq, qarşılıqlı hərbi yardım, Zəngəzur dəhlizi kimi mühüm məsələləri özündə əks etdirir. Artıq bu məsələlərin bir çoxunun reallaşdırılması istiqamətində ciddi işlər həyata keçirilib və keçiril-

məkdədir. Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığımızı dərinləşdirən bir sıra addımlar atılıb. Şuşa Bəyannaməsi 2021-ci ildən sonra Qarabağdakı keçmiş separatçı quldur rejimin torpaqlarımızdan silinib atılması və bütün ərazimizdə suverenliyimizin bərpa edilməsi istiqamətində mübarizəmizdə Azərbaycanın mövqelərini gücləndirən ciddi amillərdən biri oldu.

Şuşa Bəyannaməsi birbaşa olaraq Azərbaycanın bütövlükdə təhlükəsizliyini təmin edən bir sənəddir. Bu müqavilənin daha bir strateji əhəmiyyəti həm də budur. Artıq Türkiyə ilə Azərbaycanın hərbi müttəfiqliyini rəsmiləşdirən ratifikasiya olunmuş sənəd mövcuddur. Bəyannamədə konkret qeyd edilir ki, tərəflərdən hər hansı birinin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə təhlükə olarsa, müdaxilə olarsa, müttəfiq tərəf müdaxilə edəcək və öz müttəfiqini qoruyacaq. Odur ki, Türkiyə bundan sonra istənilən vaxt öz silahlı qüvvələri ilə Azərbaycanın müdafiəsinə qoşulmaq səlahiyyəti əldə edib.

A.Hüseynov qeyd etdi ki, iki dost və qardaş ölkə arasında strateji əməkdaşlığı dərinləşdirən bu tarixi sənəd eyni zamanda regional və beynəlxalq təhlükəsizliyin təmin olunmasına, xüsusilə də Azərbaycanın sərhədlərinin toxunulmazlığına yeni imkanlar yaradır.

Deputatın sözlərinə görə, Şuşa Bəyannaməsi regional təhlükəsizliyin qoru-

nub saxlanması, iqtisadi artımın güclənməsi, infrastrukturun inkişafı baxımından da önəmlidir. Bəyannamənin ən vacib cəhətlərindən biri də hər iki ölkənin iqtisadiyyatının inkişaf etdirilməsidir. Üç il ərzində Azərbaycanla Türkiyə arasında iqtisadi, ticarət əlaqələri daha da genişlənilib. Bütövlükdə Şuşa Bəyannaməsi iki qardaş ölkə arasındakı strateji tərəfdaşlığı gücləndirməklə yanaşı, iqtisadi sahədə yeni əməkdaşlıq imkanları yaradıb.

Həmsöhbətimiz onu da dedi ki, Şuşa Bəyannaməsi türk dünyasının birləşməsinə, Azərbaycan-Türkiyə İttifaqının formalaşmasına da ciddi stimül verib. Türk Dövlətləri Təşkilatının yenilənməsi, daha da dərinliyə nüfuz edən təşkilatlanmanın həyata keçirilməsi, intensiv zirvə toplantılar, imzalanan sənədlər bunu deməyə əsas verir: "Şuşa Bəyannaməsinin imzalanmasından keçən üç ildə Şuşa Türk dünyasının bir araya gəldiyi paytaxtlardan birinə çevrilib.

Bu bəyannamə iki qardaş ölkə arasında əlaqələri ən yüksək səviyyəyə qaldırıb. Türkiyə-Azərbaycan tandemi digər türk dövlətləri üçün də yeni fərsətlər yaradıb.

Gələcəkdə Şuşada Türkiyə Cümhuriyyətinin konsulluğunun açılacağı da məhz Şuşa Bəyannaməsi imzalandıqdan sonra bəyan edilib. Gün gələcək biz konsulluğun açıldığını da qeyd edəcəyik".

Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda Torpaq Məcəlləsinə dəyişiklik ediləcək. Milli Məclisə daxil olan layihədə qeyd olunur ki, ölkədə kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlardan istifadənin səmərəliliyini yüksəltmək üçün kənd təsərrüfatı yerlərinin məqsədli təyinatının dəyişdirilməsinin çevik mexanizminin yaradılması, eləcə də kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda tikililərin inşasının (quraşdırılmasının) tənzimlənməsi nəzərdə tutulur.

Bildirilir ki, sənəd ölkə prezidentinin "Aqrar sahədə istehsalın və emal sənayesinin inkişafına dair bir sıra tədbirlər haqqında" 15 iyul 2021-ci il tarixli fərmanı çərçivəsində hazırlanıb.

Təklif edilən dəyişikliyə əsasən torpaq sahələrinin mülkiyyətçiləri (onların razılığı ilə istifadəçiləri və icarəçiləri) yay və qış otlaqları, örüş və biçənək sahələri istisna edilməklə, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı məqsədilə kənd təsərrüfatı yerlərinin məqsədli təyinatını dəyişdirmək imkanı əldə edəçəklər. Həmçinin onların müraciəti əsasında bu barədə məlumatların daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatının aparılması təmin ediləcək. Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların kateqoriyası daxilində (kateqoriyası gözlənilməklə) onların məqsədli təyinatının dəyişdirilməsi istehsalçıların mülkiyyətlərində (istifadəsində) olan kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlardan istifadəsinin səmərəliliyini yüksəldəcək, bu sahədə daha çevik mexanizmin yaradılması təmin ediləcək, həmçinin reyestrə qeydiyyatın aparılması ilə aidiyyəti orqanların əkinlər (əkin altında olan torpaqların təyinatı) barədə məlumatlılıq səviyyəsi yüksəldiləcək.

Layihədə qeyd olunur ki, hazırda kənd təsərrüfatı yerlərindən birindən digərinə dəyişiklik etmək mürəkkəb bir mexanizmə tabe olduğundan mülkiyyətçilərin təsərrüfat fəaliyyətində tətbiqi çətinlik yaranır. Təklif olunan tənzimləmə torpaq istifadəçiləri üçün bu mexanizmi daha dəqiq tənzimləyir, torpaq balansının dürüst məlumatlara sahib olmasını təmin etmək üçün isə bu barədə məlumatların daşınmaz əmlakın dövlət reyestrinə daxil edilməsi şərtini müəyyən edir.

Bundan başqa, Torpaq Məcəlləsinin 13-cü maddəsində ümumi şəkildə müəyyən olunur ki, kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda kənd təsərrüfatının səmərəli təşkil edilməsi üçün vacib olan müvafiq ekoloji və texniki tələblərə uyğun kommunikasiyalar, müvəqqəti tikililər və qurğular quraşdırmaq olar. Bu isə torpaqdan istifadəyə nəzarət çərçivəsində, o cümlədən istehsal və emal təyinatlı

Əhəmiyyətini itirmiş kənd təsərrüfatı torpaqları - onların təyinatı avtomatik dəyişdirilərsə...

Torpaq Məcəlləsinə dəyişiklik təklif olunur; **Mürvət Həsənli**: "Təəssüf ki, təklif olunan layihə bizim problemimizi aradan qaldırmır"

tikililərin aparılması, müvəqqəti tikililərin həyata keçirilməsi baxımından çətinliklər yaranır. Belə ki, tikintilərin aparılmasının qayda və şərtləri baxımından tənzimləmə mexanizmi olmadığından bu normanın icrasında problemlər yaranırdı.

Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda tikililərin aparılması ehtiyaclardan irəli gəlir və bu, kənd təsərrüfatının inkişafı baxımından vacibdir. Bu məqsədlə kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda məlumatlandırma icraatı çərçivəsində müvəqqəti tikililərin inşa edilməsi həyata keçirilə biləcək. Həmçinin kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda əsaslı tikililərin və qurğuların, habelə işçilərin (personalın) müvəqqəti yaşaması üçün yaşayış təyinatlı tikililərin inşa edilməsi və quraşdırılması məcəllənin 13-1-ci maddəsinə uyğun təmin ediləcək.

Bununla da kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda məqsədli təyinat dəyişdirilmədən əsaslı tikililərin və qurğuların, habelə işçilərin (personalın) müvəqqəti yaşaması məqsədləri üçün yaşayış təyinatlı tikililərin inşa edilməsi və quraşdırılması həyata keçirilə biləcək və bu proses Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə əsasən tənzimlənəcək.

Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların xüsusi əhəmiyyətini, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsindəki rolunu nəzərə alaraq əsaslı tikintilərin aparılmasının müvafiq tələb və mexanizmi yaradılır. Belə ki, bu tikililər sahəsi 5 hektardan az olmayan və vahid sərhəd daxilində yerləşən

kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahələrinin (yay və qış otlaqları, ümumi istifadədə örüş sahələri istisna olmaqla) 1 faizindən artıq olmayan hissəsində inşa edilə və quraşdırıla bilər. Tikililərin inşa edilməsi və quraşdırılması torpaq sahəsinin mülkiyyətçisinin (onun yazılı razılığı ilə istifadəçisinin və ya icarəçisinin) müraciəti əsasında Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə uyğun olaraq həyata keçiriləcək. Bu məqsədlər üçün torpaq sahəsinin kateqoriyasının və məqsədli təyinatının dəyişdirilməsi tələb olunmur.

İstixanalar və suvarma infrastrukturunun inşası və quraşdırılması zamanı qeyd olunan torpaq sahələrinin minimum həddinə və tikinti əmsalının maksimum ölçülərinə dair məhdudiyyətlər tətbiq edilmir. Belə ki, suvarma infrastrukturunu daha kiçik sahələrdə də quraşdırıla bilər.

Layihədə vurğulanır ki, бүтүлүкдө qanun layihəsi kənd təsərrüfatı istehsalçıların və emalçıların müvafiq maliyyə resurslarına asan çıxışının təmin edilməsinə, infrastrukturunu və aqrar biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində işlərin sürətləndirilməsinə, kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatın mühüm sahələrindən birinə çevrilməsinə, kənd təsərrüfatının davamlı inkişafına, dövlət xidmətlərinin optimallaşdırılmasına və səmərəli idarəetmə sisteminin qurulmasına, aqrar sahədə keyfiyyət dəyişikliyinə və emal sənayesinin inkişafına, kənd yerlərində əhalinin məşğulluq imkanlarının artırılmasına şərait yaradacaq.

Hesablanan tikintinin yol verilən hədləri və nəzərdə tutulmuş məhdudiyyət (tikinti əmsalından tam istifadə edildikdə torpaq sahəsinin əsaslı tikili olmayan hissəsi başqa şəxsin mülkiyyətinə və ya istifadəsinə keçdikdə, torpaq sahəsinin həmin hissəsinin yenedən tikinti əmsalına cəlb edilməsinə yol verilməyəcək, bu qadağa həmin hissənin bölündüyü və ya digər torpaq sahəsinə birləşdirildiyi hallarda da şamil ediləcək) yalnız inşa edilmiş əsaslı tikilinin mövcud olduğu dövrdə tətbiq olunaçaq.

Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsində layihələndirilən tikinti obyektinin tikinti layihəsində həmin obyektin inşası üçün müəyyən olunan faiz nisbəti nəzərə alınmaqla torpaq sahəsinin tələb olunan hissəsinin sərhədləri ayrıca göstəriləcək. Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinin tikinti əmsalına cəlb edilməsi və tikinti əmsalı tətbiq edilən torpaq sahəsi barədə məlumatlar daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində və dövlət torpaq kadastrında saxlanılan məlumatlara əlavə edilməsi üçün tikintiyə və istismara icazə verən orqan (qurum) tərəfindən daşınmaz əmlakın dövlət reyestrinə ötürüləcək.

İnşasına yol verilən tikinti obyektlərinin kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı məqsədləri üçün istifadəsi halları istisna olmaqla, torpaq sahəsinin kateqoriyası dəyişdirilmədən digər məqsədlər üçün istifadəsinə və istismar təyinatının dəyişdirilməsinə yol verilməyəcək.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı istehsalı ilə məşğul olan əsas sahələrdən biri - quşçuluq sektorunda yeni istehsal binalarının tikintisi ilə bağlı ciddi problemlər mövcuddur. Azərbaycan Quş Əti, Yumurta İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyası bu problemə bağlı hökumətə müraciət etmişdi. Assosiasiyanın İdarə Heyətinin sədri Mürvət Həsənlinin dediyinə görə, Torpaq Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklər quşçuluq müəssisələrinin problemini həll etmir: "Sovet dövründən tikilən tikililər quşçuluqda istifadə olunan müasir texnologiyaların tətbiqinə imkan vermədiyinə görə müəssisələr onları sökərək yerində, yaxud müasir texnoloji tələblərə uyğun olaraq bir qədər başqa ərazidə yeni binalar tikmək istəyirlər. Çünki sovet dövründən tikilmiş inqubator stansiyaları, yem sexləri, kəsim sexləri və digər binalar yeni dövrün texnologiyasının tətbiqinə imkan vermir. Təsərrüfatlarda yenedənqurma işlərinin aparılması olduqca vacibdir. Lakin biz bunu edə bilmirik, çünki ölkəmizdə olan torpaqların əksəriyyəti kənd təsərrüfatı təyinatlıdır və iki kateqoriyaya aiddir: əkin və örüş.

Əkin torpaqlarında əkinçilik, örüşdə isə mal-qaranın otarılması nəzərdə tutulur. Lakin real vəziyyət belədir ki, "kənd təsərrüfatı təyinatlı" adı altında qeydiyyatdan keçən torpaqların xeyli hissəsi nə əkin üçün, nə də örüş kimi istifadəyə yararlı deyil. Bir yabanı otun da bitmədiyi yarırsız əraziləri-

miz var ki, sənədlərdə kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq olduğu üçün həmin qayalıqda sahibkarlar bir toyuq hini də tikə bilmir. Ya da hansısa bir fermer köhnə fermasını söküb yerində modern ferma qura bilmir. Buna ilk növbədə qanunvericiliyi bəhanə edən yerli icra hakimiyyətləri imkan vermir. Yerli icra hakimiyyəti orqanlarına təsərrüfatın genişləndirilməsi, müasir texnologiyaların tətbiqi üçün həyati əhəmiyyəti olan tikintilərin aparılması ilə bağlı müraciətlərimiz qulaqardına vurulur. Bir çox hallarda isə onlar əvvəlcədən tikinti üçün alınan icazələr əsasında işlərin həyata keçirilməsinə imkan vermir. Bu kimi hallar ölkənin ən iri quşçuluq təsərrüfatlarının inkişaf planlarına ağır zərbə vurmaqdadır. Həmin planların həyata keçirilməməsi Azərbaycanda toyuq ətinə artan tələbatın qarşılanmasında ciddi problemlərə və qiymət artımlarına yol açır. Çünki quşçuluq təsərrüfatlarında bioloji fasilə təmin edilə bilmir. Dünya təcrübəsində bir nəsil toyuq yetişdirilən binalar 6 aylıq müddətə boş qalır, dezinfeksiya olunur, havalandırılır, təmizlənir. Həmin müddətdə toyuqlar digər binalarda yetişdirilir. Bu fasilə quşlar arasında xəstəliklərin yayılmasının qarşısını alır, məhsuldarlığı yüksəldir. Bizdə yer qıtlığı üzündən belə fasiləni təmin edə bilmirik. Nəticədə cücələr böyüyənə qədər dünya ortalamasından xeyli artıq itki ilə üzləşirik".

M.Həsənli qeyd edir ki, onlar hökumətə müraciət edərək, yeni tikililərin inşasının qısa müddətdə təmin olunması üçün quş əti istehsalçılarına kömək olunmasını xahiş ediblər: "Təəssüf ki, Torpaq Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklik layihəsində nəzərdə tutulan müddəalar bizim problemimizi həll etmir. Belə ki, təklif olunan layihədə tikintilərin aparılması üçün minimum 5 hektarlıq sahədə, həmin sahənin 1 faizindən çox olmadan aparılmasına icazə verilir. Bizim quşçuluq təsərrüfatlarının ən çox 4 hektar sahəsi var. Hətta 5 hektarlıq məhdudiyyət olmasa belə, 1 faizlik məhdudiyyət imkan vermir ki, quşçuluğun inkişafı üçün zəruri olan ölçüdə müasir binalar tikə bilək".

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ-in GONGO təşkilatı və faktiki olaraq Dövlət Departamentinin strukturu olan bədnam "Freedom House" təşkilatı 100 ballıq saxta cədvəldə Azərbaycana 7 bal verib.

Bunu STM-in İcra Aparatının rəhbəri Sahib Məmmədov açıqlayıb. O əlavə edib: "Bu, təxminən ölkəsində internetin, bütün sosial şəbəkələrin, alternativ medianın qadağan edildiyi ölkələrə bərabər bir reytingdir. O ölkələrə ki, cəmi bir rəsmi dövlət tv-si var və bir neçə rəsmi qəzeti. Bu öz yerində. Bu barədə şərh vermərəm. Bu şərəfsiz təşkilat yenə də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə hörmətsizlik edir. "Dağlıq Qarabağ" adlı subyekt göstərir və onu ayrıca qiymətləndirir. Onların qənaəti belədir ki, "Azərbaycan Dağlıq Qarabağı işğal edəndən sonra orada da vəziyyət pisləşib".

Bu axmaq qənaətə "Freedom House" necə, hansı meyarlarla gəlib? Bu qərəzin, saxtakarlığın aradan qaldırılması üçün həmin təşkilata rəsmi müraciət edilməsinin bir faydası olarmı? Həmçinin bunu ABŞ-in dolayısı ilə Azərbaycana qarşı xain davranışı hesab etmək olarmı?

Deputat Bəhruz Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ABŞ Dövlət Departamentinin marionet təsisatları olan, "demokratiya, siyasi azadlıqlar, insan hüquqları və onların müdafiəsi" ilə məşğul olduğunu iddia edən "Freedom House" və GONGO təşkilatlarının saxta reytinglərində Azərbaycanla bağlı qərəzli mövqenin əks olunması bizim üçün artıq təəccüblü deyil: "Görünən odur ki, dünyanın bölünməsi və ayrıcı xətlərin daha da dərinləşməsi prosesini intensivləşdirən kollektiv Qərb, gözənləndiyi kimi, bu prosese özünün proksi qurumlarını daha aktiv formada cəlb etməkdədir. Bu kontekstdə Azərbaycanı "Dağlıq Qarabağı işğal etməkdə" təqsirləndirməklə Cənubi Qafqazda situasiyanın gərginləşməsində israrlıdır. Əlbəttə, "müstəqil QHT" adı altında fəaliyyət göstərən, əslində isə asılı və muşdlu hökumət aləti olan "Freedom House" və GONGO-nun döviyyəyə buraxılması ilə biz bir daha hansı reallıqlarla qarşı-qarşıya olduğumuzu dərk edirik. Bildiyiniz kimi, Prezident İlham Əliyev hələ ötən il iyunun 20-də Çinin "China Media Group" media korporasiyasına müsahibəsində "Freedom House" və digər oxşar təsisatları ifşa etmiş və bildirmişdi ki, "Hamımız bilir ki, onlar müstəqil deyil. Kim deyə bilər ki, "Human Rights Watch", "Amnesty International" və "Freedom House" müstəqildir. Baxın, onlar kimdən pul alırlar və kim musiqini sifariş edir. Ona görə göreceksiniz ki, onlar tamamilə asılıdırlar".

GONGO və "Freedom House"-un 100 ballıq saxta cədvəldə Azərbaycana faktiki olaraq internetin, sosial şəbəkələrin, alternativ medianın qadağan edildiyi ölkələrə bərabər sırada cəmi 7 bal verməsi bir da-

"Freedom House"-un Azərbaycan

düşmənciliyi - ABŞ-in mövqeyi, yoxsa...

Faktiki Dövlət Departamentinin strukturu olan bədnam təşkilat ölkəmizə qarşı görünməmiş hədyanlar yağdırıb; Bakıdan sərt reaksiyalar

Deputat: "Demokratiya", "humanizm", "insan haqları" idealları ilə pərdələnən global güclər əslində ikili standartlarla yaşayan riyakar imperialistlərdir"

ha göstərir ki, Qərb təcavüzkarlığı üçün reallıqlar yox, özünün maraqları önəmlidir. Qərb üçün demokratik ölkə "sözəbaxan" ölkədir. Bu mənada, biz artıq şahidlik edirik ki, dünyanın "bizdən və bizdən olmayan" bloklarına bölünməsi, ayr-seçkilik və sıfır tolerant, o cümlədən nifrət dili təşviq edilməsi artıq açıq formada həyata keçirilir, sülh və sabitliyə ehtiyac duyulduğu bir dövrdə qarşılıqlı anlaşma rədd edilir. "Freedom House"-un ideoloqlarının artıq çəkinmədən ayrıcı xətləri dərinləşdirməsi, hazırda beynəlxalq aləmdə cərəyan edən geosiyasi qarşıdurmaya ideoloji rəng verməyə çalışması, ayrıcı xətləri dərinləşdirərək dövlətləri bu və ya digər düşərgəyə aid etməsi səlib yürüşünün müasir formasıdır. Yəni çəkinmədən deyə bilərik ki, "Freedom House"-un sahibi qismində çıxış edən və "demokratiya" "humanizm", "insan haqları" idealları ilə pərdələnən global güclər əslində ikili standartlarla yaşayan riyakar imperialistlərdir. Adıçəkilən reytingdə Azərbaycana münasibətdə diqqətin 2023-cü ilin sentyabr ayında həyata keçirilmiş antiterror tədbirlərinin guya orada da vəziyyəti pisləşdirməsini iddia etməsi, ən əsası, "Dağlıq Qarabağ" adlı mövcud olmayan subyektdə istinad edilməsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə, o cümlədən beynəlxalq hüququn ən azı 3 prinsipinə ziddir. Təbii ki, bu qarayaxmanın və beynəlxalq hüquqa zidd davranışların da kökündə dayanan amillər bizə bellidir. Azərbaycan Prezidentinin "China Global Television Network" televiziya kanalında müsahibəsində qeyd etdiyi kimi, "əsas səbəb ondan ibarət-

dir ki, Azərbaycan öz milli maraqlarına əsaslanan müstəqil siyasət yürüdür. Bəzi ölkələrdən fərqli olaraq, Azərbaycan prioritetlərimizə və milli maraqlarımıza cavab verməyən hər hansı işə qoşulmur. Başqa sözlə desək, biz müstəqil davranıq və siyasətimiz müstəqildir". Təbii ki, bu, marionet iqtidarlara axtarışında olan, yaxud milli iradəni kukla rejimlərlə əvəzləməyi hədəfləyən Qərb üçün sərfəli deyil. Bu mənada, Qərbin sifarişlərinin mahiyyəti bizim üçün aydındır. Lakin he-sabatın məqsədi aşacaq və özünü ifşa edəcək qədər radikallaşmasının təməlinə isə prosesdə erməni diasporunun rol alması dayanır. "Freedom House"-da kök salmış vitse-prezident Anni Boyacıyan, o cümlədən idarəçilikdə rol alan Şaron Nazaryan kimi çoxsaylı radikal erməni funksionerlərinin mövcudluğu "Freedom House"-u insan hüquqları kimi ali dəyəri müdafiə etmək əvəzinə radikal millətçi-terrorçu təəssübkeşinə çevirir. Ümumiyyətlə, sirr deyil ki, böyük əksəriyyəti terror birleşmələrinin üzvü olan erməni lobbisinin kollektiv Qərbin anti-Azərbaycan mövqe tutan ölkələrində böyük infrastruktur malik olması, siyasətçiləri ələ alması, özlərinin parlamentə, mətbuata və hökumət orqanlarına yol tapmaları bir çox hallarda Azərbaycanofobiya mühitinin yaranması üçün əsas ola bilər. Lakin Vətən müharibəsində məhz erməni diasporunun yerlə-yeksan edilməsi artıq erməni diasporu mifinə də son qoymaqdadır. Bu mənada, təşkilatın erməni klanının təşəbbüsləri özlərinin gözəldiyi qədər effektiv deyil".

Keçmiş deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva qeyd etdi ki, "Freedom House" hər zaman Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe sərgiləyib: "Son 20 il ərzində bu təşkilatın Azərbaycanı qarşı qəbul edilməz mövqeyinin dəfələrlə şahidi olmuşuq. Azərbaycanda internetlə bağlı ciddi və böhran xarakterli problem yoxdur. "Freedom House" böyük şirkətlərin diqqətini yerinə yetirən təşkilatdır. Terror və radikal qruplarla bağlı hesabatları həmişə dünyanın aparıcı ölkələri tərəfindən kəskin tənqid olunub. Azərbaycanın bu təşkilatın saxta reytinginə ehtiyacı yoxdur. Biz sabaha inamla addımlayan dürüst ölkəyik. Azərbaycanda azad media mövcuddur. Ölkədə onlarla qəzet, televiziya və yüzlərlə onlayn media fəaliyyət göstərir. İşğaldan azad edilmiş Qarabağı iqtisadi rayonu isə yenidən "terror yuvası" kimi göstərmək isə onların iç üzünün göstəricisidir. Bu cür təşkilatların əsas qaynaqları isə özünü mühacir adlandıran söyüş maşınlarıdır. Azərbaycanın uğurlarına kölgə salmağa çalışan, ermənipərəst mövqeləri ilə seçilən, ölkəmizə təzyiq üçün vasitə axtaran həmin təşkilatların cəhdləri yalnız siyasi məqsəd daşıyır. Məlum olduğu kimi, sürətli iqtisadi inkişaf və sosial yüksəliş, o cümlədən siyasi sabitlik ölkəmizin beynəlxalq miqyasda mövqeyinin möhkəmlənməsinə xüsusi zəmin yaradıb. Bu isə öz növbəsində dövlətimizin dünya ölkələri ilə qarşılıqlı əlaqələrinin möhkəmlənməsinə xidmət göstərir. Azərbaycana qarşı hər zaman ədalətsiz mövqe nümayiş etdirən, öz

korporativ maraqlarının təminatı üçün yalanlar danışan, qərəzli hesabatlar hazırlayan bu təşkilatların hansı "məzhəb" qulluq göstərməsi sirr deyil. Azərbaycanın uğurlarına kölgə salmağa çalışan, ermənipərəst mövqeləri ilə seçilən həmin təşkilatların cəhdləri yalnız siyasi məqsəd daşıyır. "Human Rights Watch", "Freedom House" və başqa təşkilatların Azərbaycan haqqında yaratmaq istədikləri mənfi təsəvvürlər yerlə-yeksan olacaq. Bu isə hər zamankı kimi anti-Azərbaycan kampaniyasının məhvi, Azərbaycan həqiqətlərinin isə ortaya çıxması demək olacaq".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov isə hesab edir ki, qeyri-hökumət təşkilatı olmasına baxmayaraq ABŞ hökuməti tərəfindən maliyyələşən "Freedom House" təşkilatı Vashinqtonun siyasi kursunu həyata keçirməklə və ölkələrə təzyiq mexanizmi üçün əsaslar yaratmaqla məşğuldur: "Bu təşkilatın hazırladığı hesabatlar bir qayda olaraq hökumətin sifarişləri ilə həyata keçirilir. "Freedom House"-un Azərbaycanla bağlı hazırladığı hesabatlar həmişə qərəzli, qeyri-obyektiv, bir mənbəyə əsaslanır. Ona görə bu təşkilatın hesabatları ciddi qarşılanmır və etibarlı hesab olunmur. Bundan öncəki hesabatında da "Freedom House" Azərbaycana ərazi bütövlüyünə sayğısızlıq nümayiş etdirərək Qarabağı "Dağlıq Qarabağ" kimi göstərmiş və guya oranın təcavüzə məruz qalması barədə absurd və qəbul olunmaz iddia irəli sürmüşdü. Budəfəki hesabatında, ümumiyyətlə, Azərbaycana qarşı tək cə qərəz deyil, həm də nifrət və fobiya öz əksini tapıb. 100 ballıq cədvəldə Azərbaycana 7 bal verilməsi Azərbaycanın cəngəllik ölkələri sırasında olması deməkdir və bu öz-özlüyündə "Freedom House" təşkilatının nə qədər siyasiləşdiyinin, reallıq hissini itirdiyinin, hədindən artıq ifrata vardığının əyani sübutudur. Azərbaycan da cəmiyyət internet resurslarına, alternativ elektron media orqanlarına, sosial şəbəkələrə sərbəst və elçatanlığı faktıdır. İndiyədək heç bir sosial şəbəkə istifadəçisi, elektron media qurumu hansısa təzyiqlərə məruz qalmayıb. Hətta xarici ölkə televiziya kanallarına heç bir məhdudiyyət tətbiq olunmayıb. QHT-lərlə bağlı problemlər yaşamayıb və dövlət vətəndaş cəmiyyəti institutlarına himayədarlıq edir, onların

xarici donor təşkilatlardan asılılığını aradan qaldırıb. Mətbuatın inkişafı üçün büdcədən vəsait ayrılır və s. Etnik qruplar dilini və adət-ənənələrini, kimliklərini sərbəst şəkildə yaşadırlar. Konstitusiyaya ilə bütün hüquq və azadlıqlarına təminat verilir. Dini müxtəliflik inkişaf etdirilir və inançlara hər cür şərait yaradılır. Azərbaycanda mövcud tolerantlıq və multikulturalizm həmişə təqdir edilib və başqa dövlətlərə nümunə olaraq göstərilir. "Freedom House" təşkilatının bütün bu müsbət tendensiyaları görməzədən gəlməsi məqsədlidir və Azərbaycanı beynəlxalq ictimaiyyətin gözündən salmağa, "banan" ölkəsi kimi təqdim etməyə hesablanır. Azərbaycanda demokratik dəyərlərin inkişafında, insan hüquqlarının qorunmasında və müəyyən sahələrdə hələ də problemlərin olmasını heç kəs inkar etmir. Bu yəndə görülməsi və tənqidlənməz tədbirlərin həyata keçirilməsi vacibdir. Hətta konstitusiyada nəzərdə tutulan hüquq və azadlıqların təmin olunmasına əngəllər yaradır. Lakin bu heç də o anlamı vermir ki, Azərbaycanda vəziyyət dözülməz və tünd rəngdədir. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda demokratiyanın, insan haqlarının və siyasi azadlıqların durumunu araşdırarkən və buna qiymət verərəkən ölkənin hansı siyasi coğrafiyada yerləşməsi, cəmiyyətin ənənəvi baxışları, həmçinin Qərbin Azərbaycana münasibəti də nəzərə alınmalıdır. Alternativ mənbələrə istinad edilmədən, yalnız özünə yaxın mənbənin subyektiv, qərəzli məlumatlarına əsaslanaraq yanlış hesabatlar hazırlamaq "Freedom House"-ın mötəbərliyini və etibarlılığını sarsıdır. Ona görə də Azərbaycanda da təşkilatın hesabatlarına əhəmiyyət verilmir. Hər il dünya üzrə hesabatlar hazırlayan "Freedom House"-un Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qəsd edərək "Azərbaycan Dağlıq Qarabağı işğal edəndən sonra orada da vəziyyət pisləşib" kimi cəfəng ittihamı, bu təşkilatın tək cə böhtan deyil, həm dövlətə qarşı düşməncilik, ifrat qərəzinin təzahürüdür. Təşkilat Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suveren hüquqlarını tanımaq və ona hörmət göstərmək məcburiyyətindədir. "Freedom House" təşkilatının hər dəfə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə açıqca hörmətsizliyi həmin təşkilata qarşı cəmiyyətdə haqlı olaraq həm də qəzəb hissi yaradır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Kərimi ağlamaq tutanda

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Qarabağdakı Rusiya qoşunlarının ən son əsgər və texnikaları da dünən ölkəmizi tərk etmişdir. Xocalı hava limanında Azərbaycan bayrağı qaldırıldı. Bu, şad xəbərdirmi? Əlbəttə. Hətta tarixi hadisədir: yanılmırsam, 1920-ci ildən bəri Azərbaycan ərazisində yadelli əsgərin çökməsi dəyməyən ilk gündür. Ancaq düşündürücüdür.

İlk növbədə onu düşünək ki, neçə aydır davam edən bu "qoşunların çıxarılması" niyə belə uzun çəkdi. Neçə dəfə eyni məzmununda xəbər oxuduq, kadrları izlədik. Saysız-hesabsız hərbi avtomobillər, zirehli transportyorlar, əsgərlər... Belə çıxır ruslar Qarabağa əvvəl nəzərdə tutulandan qat-qat artıq ordu yeridibmiş. Ya da hesab edək müqavilədəki qədr olub, mənim gözüme çox görünüb.

İkincisi, biz bu qoşunların qəfil (bu yerə çox uyğun bir məsələmiz var, arqo deyim olmasa yazardım) Qarabağda peydası tarixçesini də gerek yadımızda saxlayaq və həmişə işimizi ehtiyatlı tutaq. Onlar getdikləri kimi, gələ də bilərlər. Müstəqillik dövrümüzdə ən azı 2 dəfə bu tip gedişin şahidi olmuşuq. Necə deyirlər, Allah üçüncüdən saxlasın...

Burada ehtiyatlı olmaq həm də ona görə vacibdir ki, planetimizdə beynəlxalq hüququn qoz yerinə qoyulmadığını görə-görə gəlirik. Hətta öz daxilində insan hüquqlarına müəyyən hörməti ilə seçilən dövlətlər belə çox zaman xaricdə buynuz çıxarırlar. ABŞ-dan örnek göstərmək istəyirəm.

ABŞ məhkəmə sisteminin necə yüksək səviyyədə olduğunu son günlərdə 2 misal sübut etdi. Birincisi, andlılar məhkəməsi üzvləri yekdilliklə keçmiş prezident Trampın suçlu olmasına səs verdilər. Donald müəllimi pornoaktrisa ilə pullu seks üçün ödənişləri seçki fondundan etməkdə suçlayırlar.

Yeni burada əlaqənin özü günah sayılmaz, forması sayılır. Heç kim demir ki, niyə ailəli kişi başqa qadınla cinsi əlaqədə olub. Məsələn, bizdə telekanalizasiyalar hər şeyi qırağa qoyub vurğunu bunun üzərində kökləyirdilər. Orada isə buna şəxsi məsələ, əxlaq məsələsi kimi baxırlar. İşin cinayət tərəfi isə seks işçisinin pulunun ödəmə üsulundaymış. ("Seks ayrı, seçki ayrı"). Milyardları olan Tramp bu məqsədlə seçki üçün xalqdan toplanan fondan 140 min dollar xərcləyibdir. Rəhmətliyin oğlu öz pulunu belə "çirkin işlərə" qıymayıb...

Ümumiyyətlə, ABŞ-da ən ağır cinayətlərdən biri saxtakarlıq, yalan danışmaqdır. Vaxtilə prezident Klintonu da Monika Levinski ilə cinsi əlaqələrə görə deyil, məhz bu temada yalan danışdığı üçün məhkəməyə çıxarmışdılar.

İkincisi, hazırda vəzifədə olan prezident Baydenin oğlunun, Hanter Baydenin məhkəməsi gedir, orada da andlılar "günahkardır" qərarı çıxarmışlar. Eynilə Hanter müəllim də yalançılığı üzündən məhkəmə qarşısındadır: vaxtilə silah alanda narkotik istifadəçisi olduğunu deməyibmiş. Təsəvvür eləyin, adamı narkotik istifadəsinə, silah daşdığına görə deyil, dükandan silah alanda narkoman olmadığını söylədiyinə görə suçlayırlar.

Nə qədər qərribə ölkədir, deyilmi? Ancaq ən böyük qərribəlik isə, yuxarıda yazdığım kimi, həm hazırkı prezidentin oğlunun, həm eks-prezidentin məhkəmədə ittiham edilməsidir. Planetimizdə hər kəsin qanun qarşısında bərabərliyini isbat edən neçə belə dövlət tanıyırsınız? Əlbəttə, ritorik sualdır, cavab lazım deyil.

İndi gələk həmin, eyni dövlətin beynəlxalq hüquqa münasibətinə. Burada Kərəmi (həm də Kərimi - Z.H.) bir az ağlamaq tutur. Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi (BCM) adlı qurum var. Kərim elə onun hakimlərindən biridir. Niderlandda, Haaqada baş ofisi yerləşir. (Eyni şəhərdəki, BMT-yə aid Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi ilə bəzən qarışdırırlar, lakin BCM başqa qurumdur - Z.H.) Həmin BCM-i dünyanın 100-dən çox ölkəsi tanıyır. Avropanın hamısı, Avstraliya, Güney Amerika tam olaraq BCM-ə qoşulub. ABŞ öz də əvvəl BCM-i ratifikasiya etmişdi, sonra imzasını geri çəkdi. Sizcə, nəyə görə? Çünki bu məhkəmə ABŞ-ın planetdə geniş əl-qol açmağına imkan vermir. Daha doğrusu, mız qoya bilər. İmkan vermək boş temadır.

Bax, elə bugünlərdə ABŞ parlamentində qanun qəbul elədiilər: əgər BCM ABŞ və onun müttəfiqlərinə qarşı hansısa hökm kəssə, o zaman həmin hakimlər sanksiya ilə üzləşəcəklər.

Əlbəttə, mən BCM-in Allahın bacısı oğlu olması qərarında deyiləm. Onların da min cür səhv qərarı ola bilər və elə olur da. Ancaq öncədən özünü hər hansı beynəlxalq qanundan, qərardan, konvensiyadan üstün elan etmək nə deməkdir? Belə beynəlxalq hüquq olurmu? BMT və onun məhkəməsinə bir quş, BCM-ə bir ayrı quş, daha nə qaldı? Dünya düzəni nə cür yaranmalıdır?

Bu siyasətin adı başqa cürdür: "Dədəm mənə kor deyib, gələni-gedəni vur deyib".

Sülh prosesi ilə bağlı hazırda ancaq pozitiv açıqlamalar eşidirik. Azərbaycan birmənalı olaraq prosesə hazırdır və heç bir bəhanə irəli sürmədən saziş imzalamağa hazırdır.

Dünyanın güc mərkəzləri, beynəlxalq qurumlar da bu yöndə çağırış və gözləntiləri ni mütəmadi açıqlayır. 2024-cü ilin sülh ili olmasına böyük ümidlər bəslənir.

Ermənistan yetkililəri də sözdə bunu arzuladıqlarını deyirlər. Son olaraq İrəvanda keçirilən Ermənistan-ABŞ strateji dialoqun ikinci iclasında Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanması məsələsini tarixi məqam adlandıraraq: "Sülh müqaviləsi layihəsinin hazırlanmasının tamamlanması üçün real bir imkan, tarixi məqam var və onun imzalanması regionda uzunmüddətli sülh üçün yeni bir qapı açar. Ermənistan regionda bütün nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasında maraqlıdır".

Erməni nazir bu cür bəyanat səsləndirsə də fakt ondan ibarətdir ki, Ermənistan sülhə əngəl olan amilləri aradan qaldırmır, təcavüzkarlıq, işğalçılıq əks olunan konstitusiyasını dəyişmir. Beləliklə, sülh ləngiyir.

Ararat Mirzoyan iyunun 4-də Ermənistan parlamentində çıxış edərkən bildirmişdi ki, Ermənistan və Azərbaycan konstitusiyaları uzunmüddətli sülhün bərqərarı üçün problem ola bilməz.

Bir tərəfdən sülh sazişi üçün tarixi şəraitin çatdığını, Ermənistanla Azərbaycan arasında hazırda sülh gündəliyinə, sülh sazişinin imzalanmasına konstitusiyasının mane olmadığını bəyan etməsi ortaya suallar çıxarır. Ermənistan tarixi sülh imkanına konstitusiya əngəlini niyə aradan qaldırmır? Ermənistan bu cür manevrləri nə zamana qədər edə biləcək? Hansı mərhələdə artıq onların limiti tükənmiş sayılacaq?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistan hakimiyyəti regionda dayanıqlı sülhün bərqərar olması üçün sülh müqaviləsinin imzalamağa hazır olduğunu dəfələrlə bəyan edib: "Lakin sülh sazişinə əngəl olan məsələləri, həmçinin Ermənistan konstitusiyasındakı Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını ləğv etmir-

İrəvan sülh imkanına konstitusiyaya əngəlini niyə aradan qaldırmır? - rəy

Siyasi şərhçi: "Ermənistan hakimiyyətinə bir sıra dövlətlərdən təzyiq edilir ki, sülh sazişini imzalamasın"

Ermənistan konstitusiyasında, Ermənistan parlamenti tərəfindən qəbul edilən qanunvericilik aktlarında və digər qanunvericilik sənədlərində qonşu dövlətlərə, o cümlədən Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları mövcuddur. Ermənistanla Azərbaycan arasında hazırda sülh gündəliyinə, sülh sazişinin razılaşdırılmasına ən ciddi hüquqi maneələrdən biri, məhz Ermənistan konstitusiyasının preambula hissəsinə istinad olunan Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsindəki Azərbaycana ərazi iddialarıdır. Uzun müddətdir belə bir tendensiya yaranıb ki, Azərbaycanın sülh sazişi üçün təkliflərini hər dəfə Ermənistan tərəfi bir bəhanə ilə geri qaytarır. İndi nazir Ararat Mirzoyan sülh sazişi ilə bağlı dediklərində səmimiyyətdir, Ermənistan yetişmiş tarixi şəraitdən istifadə edib Azərbaycanla sülh sazişini imzalamağa mane olan bütün detallar aradan qaldırılmalıdır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ötən həftə bir daha bəyan etdi ki, sülh müqaviləsi-

nin imzalanması üçün Ermənistan konstitusiyasına yenidən baxmalıdır və qonşu ölkələrə ərazi iddiasını özündə daşıyan müddəalar konstitusiyadan çıxarılmalıdır. Sülh müqaviləsinin imzalanması üçün real şərait yalnız bu halda yaranmış olacaq. Ermənistan siyasi rəhbərliyi xarici ölkələrin və təşkilatların təmsilçiləri ilə görüşlərdə sülh barədə qeyri-səmimi, boş-boş vədlər verməkdən, sülh sazişinin imzalanması üçün real işə keçməlidir. Bu ilin fevralında Nikol Paşinyan Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliklərə gəldiklərinin vaxtının çatdığını bəyan etmişdi, lakin aradan xeyli vaxt keçsə də bu istiqamətdə real addım atılmır. Vaxt gedir və Ermənistanın limiti get-gedə bitir, nə qədər ki, gec deyil Ermənistan sülh sazişi üçün real praktiki addımlar atmalıdır".

Ekspert qeyd etdi ki, Ermənistan hakimiyyətinin konstitusiyada dəyişikliyə getməməsinin arxasında bir sıra səbəblər və niyyətlər dayanır: "Birincisi, belə çıxır ki, Nikol Paşinyan əslində sülh sazişi imza-

lamaqda maraqlı deyil. İkincisi, Ermənistan cəmiyyətinin konstitusiyaya dəyişikliyinə zəruriliyinə inandırıla bilmir. Üçüncüsü düşünürük ki, Ermənistan konstitusiyasına dəyişiklik etmədən sülh sazişini Azərbaycanla imzalamaqla gələcəkdə Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını öz konstitusiyalarına əsaslanıb yenidən qaldırmaq imkanını əllərində saxlaya bilərlər. Hesab edirlər ki, gələcəkdə istənilən zaman sülh sazişinin konstitusiyaya ilə ziddiyyət təşkil etdiyini əsas göstərərək Konstitusiya Məhkəməsinin qərarı ilə sülh sazişinin qüvvədən düşdüyünü rəsmiləşdirmək olar. Dördüncüsü, Ermənistan hakimiyyətinə bir sıra dövlətlərdən təzyiq edilir ki, sülh sazişini imzalamasın. Sülh sazişinin imzalanmaması üçün də İrəvan müxtəlif bəhanələr gətirir, həmçinin konstitusiyasında dəyişiklik etmir. Lakin Ermənistan bu düşüncələrlə və mövqe ilə yanlış mövqedədir. Zaman Ermənistanın xeyrinə işləmir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Müsavat"

Postmüharibə dövründə Fransa Ermənistanla bağlı siyasəti əslində İrəvana “ayı xidməti” kimi qiymətləndirilməlidir. Ermənistan 30 illik işğalçılıq siyasətinin nəticəsində faktiki olaraq elə bir dalana dirənib ki, onu ancaq sülh, regional əməkdaşlıq xilas edə bilər.

Ancaq fakt bundan ibarətdir ki, Fransa Ermənistanla sülh imzalamağa, başqa sözlə, normal yaşam tərzinə keçməyə imkan vermir. Onu revanşa həvəsləndirir, silahlandırır, sülhdən yayındırır. Əslində Fransa bununla Cənubi Qafqaz siyasətində Azərbaycana münasibətdə məkrini göstərir, Rusiyaya qarşı dirəniş göstərməyə çalışır. Beləliklə, Ermənistanı ancaq gələcəkdə poliqon olmağa yönləndirir. “Yeni Müsavat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, bu istiqamətdə daha bir fitvaverici addım atılıb. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Edvard Asryanla Fransa Ordusu Quru Qoşunlarının komandanı Pyer Şill arasında görüş buna sübutdur. Sözügedən görüşdə Ermənistan-Fransa orduları arasında

xüsusilə təcrübə mübadiləsi və şəxsi heyətin hazırlanması sahəsində əməkdaşlığın gələcək inkişafı ilə bağlı məsələlər müzakirə olunub. Əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi razılaşdırılıb.

Ermənistan Fransa ilə ona ən böyük pisliliy etdiyinə fərqi yoxsa Parisin Cənubi Qafqazdakı “ada dövləti” olmasının qurtula bilmir?

Yeri gəlmişkən, ABŞ prezidenti Co Bayden və Fransa lideri Emmanuel Makronun görüşündə Cənubi Qafqaz məsələləri də müzakirə edilib. Ukraynada müharibənin daha da şiddətləndiyi və ciddi müzakirələrin getdiyi bir vaxtda ABŞ və Fransa liderlərinin Cənubi Qafqazı “unutma-

Fransa Ermənistanı poliqona çevirir - ayı xidməti...

Paris sülhə ehtiyacı olan İrəvanı silahlandırır, hərbi əməkdaşlığı genişləndirir, yeni sistemlər tədarük edir; hərbi və siyasi ekspertlər regionu nələ gözlədiyini açıqladılar

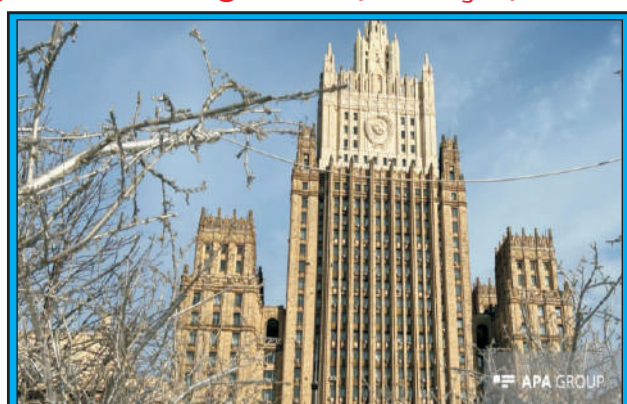
ması” diqqət çəkir. Paris İrəvana “Thales” şirkətinin istehsalı olan üç “Ground Master 200” (GM200) radar sistemi və “Mistral” yaxın mənzilli hava hücumundan müdafiə sistemləri verəcək.

Bu silahlar “müdafiə xarakterlidir” və rəsmi Paris də israrla bu məqamın üzərində dayanaraq, Ermənistanı başqa ölkəyə qarşı silahlandırmadığını göstərməyə çalışır. Hərçənd Fransa Cənubi Qafqaza gəndərəcəyi silah partiyasının məhz Azərbaycana qarşı

riya sistemləri Fransa siyasəti dəstəyi və maliyyəsi hesabına həll edilib. Bu sistemlər Fransa “Nexter Systems” şirkətinin Hindistandakı tərəfdaşları ilə birgə hazırlanır. Fransa silahların verilməsi ilə yanaşı, Ermənistan ordusunda kadr hazırlığını da həyata keçirəcək və təcrübə mübadiləsi aparılacaq.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Fransa-Ermənistan hərbi əməkdaşlığının tarixi qədimdir. Onun

“Bu da Şərq düşərgəsində yerləşən Ermənistan üçün qənaətbəxş deyil. Çünki burada əsas faktor Rusiyadır. Təbii ki, İran da kənarda qoyula bilməz. Rusiya üçün Fransa əsas düşmənlərdən biridir. Bir sözlə, Fransa ilə Ermənistan arasında hərbi əməkdaşlıq regionda yeni reallıqlar yaradır. Lakin bölgənin münasibətlər sistemini və müstəvisini dəyişə bilməyəcək. Əgər proses dərinə gedərsə, Rusiyanın Cənubi Qafqazda ata-

Rusiya XİN-dən Gürcüstan açıqlaması

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi Gürcüstan mətbuatında ölkələr arasında diplomatik münasibətlərin bərpası istiqamətində görülən işlər barədə məlumatı şərh edib. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, Rusiya XİN hesab edir ki, məlumat Gürcüstanın müxalifət mənbələri tərəfindən yayılır.

“Biz gürcü müxalifət resurslarının tirajladığı müxtəlif “şayiələr”i şərh etməyin mənasını görmürük” - məlumatda deyilib.

Qeyd edək ki, Gürcüstan və Rusiya arasında diplomatik əlaqələr üzrə işlərin aparılması barədə məlumatı bir gün əvvəl, iyunun 11-də Gürcüstanın “Mtavari Arxi” telekanalı yayıb.

Paşinyan: “Ermənistan xalqı hökuməti dəyişmək istəsə, bunu edəcək”

Ermənistan xalqı hökuməti dəyişmək istəsə, bunu edəcək. Bunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan istefası ilə bağlı irəli sürülən şərtlərə münasibət bildirərkən deyib. Nikol Paşinyan istefası tələblərini belə cavablandır: “Azı on dəfə demişəm: Ermənistan xalqı hökuməti dəyişmək istəsə, bunu edəcək”. Report.az

sözlərinə görə, ötən əsrin əvvəlləri, yeni 1918-20-ci illərdə bu əməkdaşlıq olub, SSRİ dağılandan sonra yenə hərbi və hərbi-texniki əməkdaşlıq davam etdirilib: “Sadəcə, 2013-cü ildən bu əməkdaşlıq indiki səviyyədə inkişaf etməyib. Rusiya və İran nəzərə alınaraq Fransa-Ermənistan əlaqələri redaktə olunub. Lakin 2018-ci ildən əlaqələr aktiv fazaya daxil olub və Fransa Ermənistanı radiolokasiya, hava hücumundan müdafiə sistemləri, yerüstü nəqliyyat vasitələri ilə təmin etməyə başlayıb”.

R.Məmmədli vurğuladı ki, erməni ordusunda xeyli sayda fransız mütəxəssis müşahidəçi kimi xidmət aparır və ordunun yenilənməsində iştirak edir:

çağı addımları görəcəyik. Amma bunu Ukrayna müharibəsi başa çatandan sonra aydın söyləmək olacaq”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə Fransa-nın Ermənistanı silahlandırmasını Rusiyanın orbitindən qoparmaq kimi qiymətləndirir. Onun fikrincə, bu hazırlıq müharibəyə deyil, sadəcə, Qafqazda ən çox Rusiyadan asılı olan bir ölkə onun peykindən uzaqlaşdırılır: “Rusiyanın iki hərbi bazası orada yerləşir, Türkiyə və İranla sərhədlərini rus hərbiçiləri mühafizə edir... Bu baxımdan Qərb Ermənistanda hərbi-siyasi mövcudluğunu artırmağa çalışır. Hazırda fransız atəşəsi var orada, amerikalılarla birgə təlimlər

keçirilib, bütün bu hərəkətlər Azərbaycan əleyhinə yönəlməkdən əlavə daha çox Rusiyaya qarşı addımlardır”. **Siyasi təhlilçi hesab edir ki, Ermənistanla silahlarla Azərbaycanla müharibə aparmaq olmaz:** “Ukrayna müharibəsi yaramayan sınıx-salxaq texnikalar İrəvana göndərilir. Azərbaycan da boş oturma-yıb, biz daha müasir silahlar alırıq. Ermənistanın silahlan-

ması həm də postmüharibə dövründən sonra gözlənilən idi. 44 gün içində bütün hərbi texnikaları sıradan çıxarılıb, o da ordusunu yeniləməyə çalışır. Bütün hallarda, biz rəsmi İrəvandan verilən son bəyanatlara baxmalıyıq. Ümid edirik ki, sülh müqaviləsi ilə bağlı verdikləri açıqlamalar vaxt qazanmaq məqsədi daşıyır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) elektron pul təşkilatlarının lisenziyalasdırılmasını davam etdirir. Bankın İdarə Heyəti bir neçə gün əvvəl "Modernis" MMC-yə elektron pul təşkilatı fəaliyyətini həyata keçirmək hüququ verən müddətsiz lisenziya verib. Bir müddət əvvəl "United Payment" MMC də ölkədə Elektron Pul Təşkilatı üzrə lisenziya alan ilk şirkətlərdən olmuşdu.

Elektron Pul Təşkilatı lisenziyasını aldıqdan sonra "United Payment" MMC ilk olaraq Türkiyədə məşhur olan "TURAN" mobil tətbiqini ödəniş xidməti istifadəçilərinin xidmətinə təqdim etməyi planlaşdırıb. Növbəti etaplarda, qardaş Türkiyənin uğurlu təcrübəsinə və Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının yönləndirməsinə uyğun olaraq, FaaS (fintech as a service) modeli ilə dayanıqlı və təhlükəsiz elektron pul (elektron cüzdan) xidmətlərinin digər təsərrüfat subyektlərinə də təqdim edilməsini planlaşdırır.

AMB-dən verilən məlumata görə, indiyədək belə lisenziya üçün 20-dən çox elektron pul və ödəniş təşkilatı müraciət edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda elektron pul təşkilatlarının fəaliyyətini tənzimləyən "Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında" qanun ötən ilin iyulunda təsdiqlənib. Qanuna əsasən elektron pul - qəbul edilən pul vəsaiti məbləğində ödəniş xidməti istifadəçisinin sərəncamına verilən, elektron formada saxlanılan, ödəniş əməliyyatlarının həyata keçirilməsinə imkan verən və elektron pulun emitenti ilə yanaşı üçüncü şəxslər tərəfindən də ödəniş üçün qəbul edilən ödəniş aləti hesab olunur. Elektron pulun emissiyası - elektron pulun emitenti tərəfindən elektron pulun ödəniş xidməti istifadəçisinin sərəncamına verilməsi deməkdir. Elektron pulun emitenti bu qanuna uyğun olaraq elektron pulun emissiyasını həyata keçirən şəxsdir. Qanuna əsasən elektron pul təşkilatı - bu qanunla müəyyən olunmuş qaydada aldığı lisenziya əsasında elektron pulu emissiya və elektron pul ilə əlaqəli ödəniş əməliyyatlarını icra edən, eyni zamanda lisenziyasında nəzərdə tutulduğu halda digər ödəniş xidmətlərini həyata keçirmək hüququ olan hüquqi şəxsdir.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində elektron pulun emissiyası banklar və xarici bankların yerli filialları; poçt rabitəsinin milli operatoru; elektron pul təşkilatları tərəfindən həyata keçirilə bilər.

Emissiya olunan elektron pulun valyutası, maksimum məbləği və bir emitentin emissiya etdiyi elektron pul üzrə öhdəliklərinin maksimum həcmi Mərkəzi Bankın normativ xarakterli aktları ilə müəyyən edilir.

Xarici elektron pul təşkilatları da qanunda nəzərdə

tutulan qaydada qeydiyyatdan keçdikdən sonra Azərbaycan ərazisində elektron pul emissiyasını həyata keçirə bilər.

Bu ilin yanvarında isə Mərkəzi Bank qanunun icrasını təmin etmək məqsədilə "Ödəniş təşkilatları və elektron pul təşkilatları tərəfindən fəaliyyətin təşkili və

nə qədər ödəniş xidməti istifadəsinə görə özünə aidiyyəti şəxs olmayan və eyni maliyyə qrupuna aid olmayan sığortaçıda 50 min manatdan az olmayan məbləğdə mülki məsuliyyətini sığortalamaqlı və yaxud özünə aidiyyəti şəxs olmayan və eyni maliyyə qrupuna aid olmayan kredit təşkilatından və

maliyyə dayanıqlığının təmin edilməsidir.

Qaydaya əsasən, kredit köçürməsi (ödəniş tapşırığı), birbaşa debitleşmə, ödəniş kartı və ya digər oxşar ödəniş alətləri ilə ödəniş əməliyyatlarının aparılması üçün ödəniş əməliyyatını aparan təşkilat tərəfindən təşkilatın ödəniş xidmətindən istifadə edən

kredit verə bilməz.

Onu da bildirik ki, global səviyyədə elektron puldan istifadəyə keçid prosesinin sürətlə irəliləməsi bütün ölkələrdə müvafiq hazırlıq işlərinin həyata keçirilməsini stimullaşdırır. Dünyanın ikinci böyük iqtisadiyyatına malik Çin 2021-ci ildə pilot qaydada rəqəmsal yuanın tətbiqinə

olmasıdır. Bu o deməkdir ki, rəqəmsal valyutanın məzənnəsi, məsələn, bitkoin kimi volatil olmayıb, mərkəz banklar tərəfindən tənzimlənəcək. Bu isə rəqəmsal valyutanın nağd və qeyri-nağd puldan sonra üçüncü valyuta rolunu oynayacağı deməkdir. Dövlət üçün rəqəmsal valyuta bütün maliyyə əməliyyatla-

Lisenziya alan elektron pul təşkilatları - onlar nə iş görəcəklər?

Eldəniz Əmirov: "Uzaq perspektivdə də olsa, elektron pullar fiziki pulları sıradan çıxaracaq"

başlayıb. Bir neçə şəhərdə məhdud istifadəçilərin iştirakı ilə aparılan təcrübənin uğurlu nəticələr verdiyi bildirilsə də, Çin hökuməti ümumi ölkə səviyyəsində virtual yuanın tətbiqinə nə vaxt başlayacağını açıqlamayıb.

Hindistanda 2022-ci ilin dekabrında Nyu-Dehli, Mumbai, Banqalor və Bhubaneşvar şəhərlərində rəqəmsal rupinin pilot tətbiqinə başlanıb. Hindistan Mərkəzi Bankı bu layihəyə dörd bank cəlb edib: State Bank of India, ICI-CI Bank, Yes Bank və IDFC First Bank. Rəqəmsal rupi nağd rupinin elektron versiyası kimi tədaviyə buraxılıb, onunla mobil telefonlardakı tətbiqlər vasitəsilə əməliyyatlar həyata keçirmək mümkündür.

ABŞ 2021-ci ildə rəqəmsal dolların tətbiqinə hazırlığa başladığını elan edib. Bildirilib ki, rəqəmsal dollar ilk mərhələdə yalnız ABŞ daxilində işlək olacaq.

Rusiya da ötən il aprelin 1-dən rəqəmsal rublun tətbiqinə başlanıb. Rusiya Mərkəzi Bankının hazırladığı proqramla tənzimlənən yeni rublla əməliyyatların getdikcə genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Rusiya hökuməti rəqəmsal rublun tətbiqində əsas məqsədin nağd hesablaşmaların həcmnin azaldılması, büdcə vəsaitlərinin xərclənməsinə nəzarətin qurulması olduğunu bildirir. Rəqəmsal rublun emissiya hüququ yalnız Mərkəzi Bankdadır, ona nəzarəti də tənzimləyici həyata keçirəcək. Dövlətdə olan üçüncü pul forması kimi dövlətin qorunması altında olan rəqəmsal rubl da inflyasiyaya, devalvasiyaya və denominasiyaya məruz qala bilər.

Rəqəmsal valyutanın klassik kriptovalyutalardan əsas fərqi onun mərkəzi banklar tərəfindən tam nəzarətdə saxlanması imkanının

rına tam nəzarət, eyni zamanda klassik pul kəsiminə xərclənən vəsaitlərə qənaət imkanını yaradır.

İqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirovun "Yeni Məşavətə" dediynə görə, elektron pul fiziki olaraq mövcud olmayan puldur:

"Bu pul növü kompüter fayllarında, o cümlədən qabaqcıl texnologiyalar hesabına təhlükəsizlik sistemləri ilə təchiz olunur, şifrələnərək qorunur və rəqəmsal mühitdə istifadə olunur. Düşünürəm ki, uzaq perspektivdə də olsa, elektron pullar fiziki pulları sıradan çıxaracaq. Sadəcə, bu proses ölkələr üzrə vaxtına görə fərqlənəcək, son nəticədə bütün fiziki pullar elektron pullarla əvəzlənəcək. Elektron pulların emitentləri mərkəzi banklar olarsa, bir başqa anlam daşıyır. Eyni zamanda elektron pul emitentləri ayrı-ayrı özəl subyektlər ola bilər. Hazırda dünyada özəl subyektlərin elektron pul emissiyası halları daha geniş yayılıb. Ukrayna və Sinqapurda elektron pul emissiyasını yalnız banklar həyata keçirə bilər. Azərbaycanda isə bu hüquq bank olmayan elektron pul təşkilatlarına, poçtlara da verilib".

Ekspert hesab edir ki, Azərbaycanda elektron pulun fiziki pulu əvəzləməsi prosesinin nə vaxt yekunlaşacağını söyləmək mümkün deyil: "Həmçinin bunun sadə vətəndaşlara hansı müsbət və mənfi təsirinə olacağını təcrübə olmadan söyləmək çox çətindir. Hələlik onu demək olar ki, elektron pullar onu emissiya edərək, dəyərini daha çox artırmaqla subyektlərə daha çox qazanırdı. Azərbaycanda elektron pul deyiriksə, bunun yalnız manat olmayacağını da nəzərə almalıyıq".

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

həyata keçirilməsi Qaydası"nı təsdiq edib. AMB sədri Taleh Kazimovun bununla bağlı imzaladığı qərara əsasən, ödəniş hesabı üzrə pul vəsaitinin nağd formada mədaxili və məxarici əməliyyatlarının aparılması, kredit köçürməsi, birbaşa debitleşmə, ödəniş kartı və yaxud digər oxşar ödəniş alətləri ilə ödəniş əməliyyatlarının icrası, ödəniş alətlərinin emissiyası və ödəniş əməliyyatının ekvivalent xidmətlərini birlikdə və yaxud onlardan hər hansı birini ayrılıqda göstərən ödəniş təşkilatının nizamnamə kapitalına tələb 500 min manat, pul köçürməsi və ödəniş əməliyyatlarının aparılması üçün vasitəçilik xidməti göstərən ödəniş təşkilatının nizamnamə kapitalına tələb 100 min manat, elektron pul təşkilatının nizamnamə kapitalına tələb isə 750 min manat müəyyən olunub.

Hesab üzrə məlumat xidməti göstərən ödəniş təşkilatı üçün isə kapital tələbi qoyulmayıb. Bu təşkilat hər 100 mi-

yaxud sığortaçıdan 50 min manatdan az olmayan məbləğdə zəmanət almalıdır. Mülki məsuliyyət sığortasının və yaxud zəmanətin məbləği hər 6 ayın orta istifadəçi sayına əsasən ildə iki dəfə, iyun və dekabr aylarının son iş gününə yenidən hesablanır və tələb olunduqda 10 iş günü ərzində yenilənir. Təşkilat mülki məsuliyyət sığortasının və yaxud aldığı zəmanətin minimal məbləğinin hesablanması haqqında hesabatı bu qaydaya uyğun olaraq hər il iyul və yanvar aylarının ilk 5 iş günündən gec olmayaraq Mərkəzi Banka təqdim edir.

Bundan əlavə, ödəniş əməliyyatlarının aparılması üçün vasitəçilik xidmətinin və hesab üzrə məlumat xidmətinin göstərilməsi halları istisna olmaqla, təşkilat minimum məcmu kapitalla malik olmalıdır. Təşkilatın məcmu kapitalının əsas məqsədi təşkilatın biznes strategiyasının dəstəklənməsi, daxili və xarici mühitdə baş verən əlverişsiz dəyişikliklər zamanı təşkilatın

ödəniş xidməti istifadəçisinə kredit verilməlidir. Kredit Mülki Məcəlləyə uyğun olaraq bir ödəniş əməliyyatı üzrə 50 manatdan çox olmamaqla yalnız milli valyutada 2 aydan çox olmayan müddətə verilir. Alınan kredit tam geri qaytarılmayanadək həmin ödəniş xidməti istifadəçisinə yeni kredit verilmir. Təşkilatın məcmu kapitalı qayda ilə müəyyən edilən tələblərdən aşağı olduqda kredit verilməz. Həmçinin verilmiş kreditlərin ümumi məbləği təşkilatın məcmu kapitalının 10 faizdən çox ola bilməz.

Qeyd edilib ki, kredit verildiyi tarixdən 2 ay ərzində qaytarılmadıqda ümidsiz aktiv hesab edilir və belə kreditlərin həcmi verilmiş kreditlərin ümumi məbləğinin 10 faizini aşdıqda təşkilat tərəfindən kredit verilmir. Ödəniş xidməti istifadəçilərinə verilən kreditlər yalnız təşkilatın öz vəsaitləri hesabına maliyyələşdirilir. Təşkilat ödəniş xidməti istifadəçilərindən qəbul edilən vəsait hesabına

2 023-cü ildə keçirilmiş sertifikatlaşdırma imtahanında müvafiq keçid balını toplamayan ibtidai sinif, Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimləri üçün Təhsil İnstitutu tərəfindən təlimlər təşkil edilmişdi. Bu il iyun ayının 8-də isə sözügedən təhsilverənlər üçün təkrar sertifikatlaşdırma imtahanı keçirildi. İmtahanda 7 296 müəllim iştirak edib. İlkən nəticələrə əsasən, bu il ölkə üzrə 3424 ibtidai sinif, 485 Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi təkrar sertifikatlaşdırma prosesinin test imtahanı mərhələsinin müvafiq keçid balını toplamayıb.

təhsilin aşağı düşməsindən giley edirik. Müəllim illərlə ixtisası üzrə çalışsın, amma suallara cavab verə bilmirsə, təhsilin keyfiyyətindən danışa bilərikmi? Əlbəttə ki, yox. Hesab edirəm ki, imtahanlar ədalətli keçirilir. Mü-

ən fərqlisi, alisidir. Sertifikasiya imtahanı ləğv olunmayacaq. Sertifikasiya imtahanlarından sonra 4 minə yaxın müəllim öz işini itirib. Bu, müəllimlərin yenidən təhsil sistemində işləmək hüququnun məhdudlaşdırılması demək deyil.

ADY sədri: “Qatarların dünya standartlarına uyğunlaşdırılması üçün işlər görülür”

"Sərnişindəşmada əsas prioritet məsələlərimizdən biri xidmət coğrafiyasının genişləndirilməsi deyil, xidmət keyfiyyətinin artırılmasıdır".

"APA-Economics" xəbər verir ki, bunu "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin sədri Rövşən Rüstəmov dünən İsveçrənin "Stadler Rail Group" şirkətinin istehsalı olan yeni, müasir və komfortlu FLIRT - Flinker Leichter Intercity- und Regional-Triebzu (Sürətli, Rahat Şəhərlərarası və Regional Qatar) markalı qatarların istifadəyə verilməsi ilə bağlı tədbirdə deyib.

Sədr əlavə edib ki, ADY tərəfindən qatarların dünya standartlarına uyğunlaşdırılması üçün davamlı işlər görülür.

"İsveçrənin "Stadler Rail Group" şirkəti ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən 10 sərnişin qatarı alınıb. 2019-cu ildə ADY ilə şirkət arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən alınmış FLIRT tipli 10 müasir qatardan dördü artıq ölkəmizdədir və test yürüşlərini tamamlayıb, 6 qatar ilin sonuna kimi ölkəyə gətiriləcək. Qatarlar innovativ həllərlə təchiz olunub. Digər məsələ qatarlarda rəqəmsallaşmanın artırılmasıdır. Bütövlükdə, bu işlər sərnişindəşmada yeni xidmət standartına təkan verəcək", - deyərək R. Rüstəmov əlavə edib.

gələnlər 1 il ərzində öz üzərində çalışmalı idilər. Lakin nəticə ürəkaçan olmadı. Hətta bəzi müəllimlər əyri yollara əl atmağa cəhd etdilər..."

Ekspert müasir dövrün tələbləri barədə də danışdı: "BMT-nin 2030-cu ilə bağlı hədəflərindən biri yüksək ixtisaslı və peşəkar müəllimlərin yetişdirilməsidir. Bunun əsas məqsədi dəyişən dünyada yeni müəllim kontingentinin formalaşmasıdır. Pandemiya sona çatdıqdan sonra daha yüksək ixtisaslı, şagirdlərlə işləyə bilən müəllimlər lazımdır. Yeni bu məsələyə heç də 4 min insanın itirilməsi kimi baxmaq olmaz. Biz onların yerinə 4 min daha hazırlıqlı, bacarıqlı, gənc, enerjili şəxsləri MİQ-dən keçirərək təhsil sistemində qəbul edəcəyik. Kiməsə desə ki, "gənclər sinfi idarə edə bilmirlər", bu, yanlışdır. Biz gənclərə də şans verməliyik. Bu gün əsas hədəf daha yaxşı Azərbaycan müəllimini formalaşdırmaqdır. Heç bir təhsil sistemi-nin səviyyəsi müəllimin bilik səviyyəsindən üstün deyil. Bu gün bizim müəllimlərimiz 1,6 milyon şagirdə dərs deyir. 4 minə yaxın müəllimin nə qədər şagird yetişdirdiyini təsəvvür edin?! Bu gün buraxılış və qəbul imtahanlarının nəticələrindən, uşaqların göstəricilərindən narazılıq edirik. Çünki onlara dərs deyən müəllimlərin özlərinin bi-

lik və bacarıqları yüksək deyil. İki strateji ixtisas var: ibtidai sinif müəllimliyi, yeni uşaqların təməlini qoyanlar; uşaqlara ana dilində yazıb-oxumağı öyrədən Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimləridir. Onlar arasında bu qədər müəllim keçid balını toplaya bilmirsə, biz onların dövlət məktəblərində qalması maraqlı olmamalıdır. Bu müəllimlər növbəti il MİQ imtahanında iştirak edə bilməzlər. Heç kim onları sistemdən məcburən uzaqlaşdırmır. Heç bir halda sertifikatlaşdırma prosesini davam etməlidir. Növbəti illərdə daha sərt olmalıdır ki, biz daha peşəkar müəllimləri sistemdə saxlayaq. Sertifikasiya ölkədə təhsil sisteminin inkişafına və uşaqların daha yüksək bilik, əldə etməsinə səbəb olacaq çünki şagirdlər daha peşəkar müəllimlərlə çalışacaqlar".

Qeyd edək ki, 8 iyun tarixində təşkil olunan təhsilverənlərin təkrar sertifikatlaşdırılması prosesinin test imtahanı mərhələsinin apelyasiya müraciətlərinin qəbulu iyunun 12-də yekunlaşıb. Müəllimlər portal.edu.az platformasının "Sertifikatlaşdırma" bölməsinə daxil olmaqla müraciətlərini ünvanlayıblar. Müraciətlərin təhlilindən sonra yekun nəticələr elan ediləcək.

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

3909 müəllim işsiz qalacaq, yoxsa... - rəylər

Anar İsgəndərli: "Müəllim illərlə ixtisası üzrə çalışsın, amma suallara cavab verə bilmirsə, təhsilin keyfiyyətindən danışa bilərikmi?"

Kamran Əsədov: "Sertifikasiya müəllimlərin yenidən təhsil sistemində işləmək hüququnun məhdudlaşdırılması demək deyil"

Təkrar sertifikatlaşdırmadan keçə bilməyən müəllimlərin iş yerlərinin builki müəllimlərin işə qəbulu üzrə (MİQ) müsabiqəyə çıxarılacağı gözlənilir.

Çünki təkrar sertifikatlaşdırmadan keçə bilməyən müəllimlərlə bağlanmış əmək müqaviləsi Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin "c" bəndinə müvafiq olaraq işəgötürən tərəfindən ləğv ediləcək.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsində (BŞTİ) təkrar sertifikatlaşdırmanın nəticələrinə dair müraciətlərə baxılması məqsədilə komissiya yaradılıb. Komissiyanın fəaliyyəti təkrar sertifikatlaşdırma imtahanında keçid balını toplamayan təhsilverənlərlə işin təşkili, onların sosial statuslarının mərhələli şəkildə qiymətləndirilməsi və alternativ iş yeri ilə təmin olunmalarının araşdırılmasından ibarətdir.

Qeyd olunan komissiyaya müraciət etmək üçün vətəndaşlar iyul ayının 30-na kimi BŞTİ-nin Çağrı Mərkəzinə (146-1) zəng etməklə qeydiyyatdan keçə bilərlər.

Elm və Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri Hikmət Əlizadə bildirib ki, keçid balı toplaya bilməyənlərin əksəriyyəti sualların çətinliyindən şikayətlənir: "Mən hesab edirəm ki, suallar məktəb proqramı əsasında hazırlanıb. Müəllimlər həmin proqram əsasında fənni tədris edirlər. Bu suallara cavab

verə bilməyən müəllim süni intellekt dövründə yaşayan nəsillə hazırlaya bilməz. Buna görə də onların pedaqoji fəaliyyətinə son qoyulacaq. Amma bu o demək deyil ki, onlar işsiz qalacaq. Məndə olan məlumata əsasən, bu müəllimlərə müvafiq işlər təklif olunacaq". (Modern.az)

Millət vəkili, tarix elmləri doktoru, professor Anar İsgəndərli "Yeni Müsavat"a şərhində qeyd etdi ki, təcrübəli müəllimlərin müasir çağırışlara cavab verməməsi mübahisəli məsələdir: "Müəllim ən böyük təcrübəni 65 yaşında qazanır, nəyə görə onu işdən azad edib, təqaüdə göndəririk? Digər tərəfdən deyirik ki, bu yaş dövrün tələblərinə cavab vermir. Bəs məntiq? Şəxsən özümdən nümunə çəkmək istəyirəm. Harada işləməyimdən asılı olmayaraq, mən müəlliməm. Hazırda Bakı Dövlət Universitetində pedaqoji fəaliyyətim davam etdirirəm. Müəllimin savadı yoxdursa, diksiyası, gözəlliyi və s. amillərin heç bir önəmi yoxdur. Müəllim savadlı olmalıdır. Müvafiq balı toplaya bilməyən müəllimlərin bəraəti ola bilməz. Müəllim bilmədiyini necə öyrədə bilər? Diplomu olan, illərlə işləyən müəllim ixtisasına uyğun suallara cavab vermək iqtidarında olmalıdır. İmtahan prosesində müəllimlərə mane olan, təsir edən hər hansı amil yoxdur. Bəzən

vafiq balı toplayan müəllimlərin əməkhaqqı artır. Digər tərəfdən yüksək bal toplayan müəllimlərin nüfuzu artır. Lazımi balı toplayan müəllim yaşını bəhanə edə bilməz".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov vurğuladı ki, sertifikatlaşdırma müəllimlərin bilik və bacarıqlarına görə əməkhaqqını müəyyən edən qaydadır. Statistik rəqəmlərə diqqət çəkən ekspert "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycanın təhsil sisteminə bu gün kifayət qədər müəllim var: "Bu gün 4432 orta ümumtəhsil məktəbində 150 min müəllim çalışır. Etiraf edək ki, tədrisin təşkilində müxtəlif imkanları səfərbər edən və yaxud passiv olan müəllimlər eyni əməkhaqqı alırlar. Amma sertifikatlaşdırma mütləq şəkildə çalışqan müəllimləri digər müəllimlərdən fərqləndirməyə imkan verən bir prosesdir. 2022-ci ildə bu proses başlayanda hər bir fənn üzrə minimum 10-12 faiz müəllimin sertifikatlaşdırma prosesindən keçməli idi. Nəticədə müəllimlər 0-29 arası bal toplayırlar. Bu, yaxşı nəticə deyil. Əlbəttə, biz onların yanındayıq. Onları tamamilə sistemdən uzaqlaşdıracağımızı demirik. Dünyada bu təcrübə var. Hətta müxtəlif ölkələrdə daha sərt qaydalar var. Azərbaycan humanizm nümayiş etdirdi, ötən il imtahandan keçə bilməyənlərə bir il şans verdi ki, öz üzərində çalışsınlar. Təkrar sertifikatlaşdırma

ılması demək deyil. Sertifikasiyadan kəsilən müəllimlər adı qaydada növbəti ildən etibarən MİQ vasitəsilə işə qəbul ola bilərlər. Əgər onlar bu müddət ərzində öz üzərində çalışsalar, bilik və bacarıqları yetərli olarsa, yenidən müəllim kimi çalışa bilərlər. Bununla yanaşı, Elm və Təhsil Nazirliyi humanizm prinsipini irəli sürərək həmin şəxslərin məktəblərdə digər sahələr üzrə çalışmasında maraqlıdır. Çünki onların məktəblə bağlı təcrübələri, bilikləri, bacarıqları var. Əlbəttə ki, bu, birmənalı şəkildə onlara yenidən təhsil sistemində işləmək icazəsi verir".

K.Əsədov hesab edir ki, 20-30 illik müəllim stajı olan kadrların sertifikatlaşdırma prosesində iştirakı məqsədi deyil, onların peşəkarlığının artırılmasıdır: "Həmin insanlar 20-30 il təhsil sistemində çalışıblar. Ən azından mövzuları 20-30 dəfə təkrarlayıblar. İllər ərzində dərsliklər dəyişsə də, mövzular dəyişməyib. Azərbaycan dilində nə fonetika, nə isim, nə də sifət dəyişməyib. Yaxud da ibtidai sinif proqramında heç nə dəyişməyib. Sertifikasiyaya cəlb edilən müəllimlərə heç də fərqli sahədən test tapşırıqları təqdim edilməyib. 20-30 ildə hər il onların şagirdlərə öyrətdiklərindən suallar salınıb. Müəllimlər hər il imtahan olunduqları mövzulardan, suallardan dərs keçiblər. Bu o deməkdir ki, həmin müəllimlərin özlərinin öyrətdikləri, dərs keçib maaş aldıkları dərslərdən suallar salınıb. Çox təəssüf ki, nəticədə müəllimlər 0-29 arası bal toplayırlar. Bu, yaxşı nəticə deyil. Əlbəttə, biz onların yanındayıq. Onları tamamilə sistemdən uzaqlaşdıracağımızı demirik. Dünyada bu təcrübə var. Hətta müxtəlif ölkələrdə daha sərt qaydalar var. Azərbaycan humanizm nümayiş etdirdi, ötən il imtahandan keçə bilməyənlərə bir il şans verdi ki, öz üzərində çalışsınlar. Təkrar sertifikatlaşdırma

Uzun zamandır Ukrayna müharibəsinin fonunda taktiki nüvə silahından istifadə ediləcəyinə dair xəbərdarlıqlar edilir. Görünən budur ki, müəyyən güclər Rusiyanı sanki buna təhrik edir və bununla onu global tora salmağa çalışırlar.

Bəzi dövlətlərin öz silahları ilə Rusiya ərazisinin vurulmasına icazə verməsi, Fransa prezidenti Emmanuel Makronun ukraynalılara təlim keçmək üçün öz qoşunlarını göndərmək planları Rusiyanın cavab olaraq nüvə zərbəsi endirə biləcəyi ilə bağlı narahatlıqları artırır.

Bu barədə amerikalı professor Rajan Menon "Guardian" nəşrində yazdığı məqalədə bildirib. Qeyd olunur ki, eskalasiya risklərini müəyyən etmək son dərəcə çətindir. Nüvə müharibəsi ilə bağlı proqnoz vermək mümkün deyil.

Professorun fikrincə, Vladimir Putin ABŞ və ya Avropa-yə nüvə zərbəsi endirməyəcək, çünki bu, "intihar" olar.

O hesab edir ki, nüvə zərbəsi Qərbi Ukraynaya endirilə bilər, lakin bu da çox sayda insanın ölümünə səbəb olar. (Axar.az)

Maraqlıdır, Putin bu tələyə düşəcəkmi? Yoxsa Rusiya rəhbəri bu plandan xəbərdardır və emosional danışsa da, davranışları fərqli olacaq? Əgər real davranışda da emosional qərar verib, taktiki nüvə silahı istifadə edərsə, bu, Rusiyaya, Putinə nə vəd edir? Qarşılığı nə ola bilər?

Deputat Azər Badamov düşünür ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsində Qərbin gözləntiləri reallaşmadı: "Birləşmiş Qərb hesab edirdi ki, Ukraynaya dəstək verməklə Rusiyanı qısa zaman kəsiyində çökdürə biləcək. O cümlədən Rusiyaya qarşı mümkün qədər sanksiyalar da tətbiq olundu. Qərbin tətbiq etdiyi sanksiyalar bumeranq effektini yaratdı və bu sanksiyaların əks-təsiri oldu. Belə ki, Avropa İttifaqı ölkələrinin iqtisadiyyatlarına fəsadları böyük oldu. Amma Rusiyanın iqtisadiyyatı yatmış iqtisadiyyat rejimindən ayılıaraq aktiv iqtisadiyyat rejiminə qayıtdı və məhz sanksiyalara məruz qalması sayə-

sində Rusiya özünün istehsal proseslərini genişləndirməyə məcbur oldu. Bu da Rusiyanın son illərdə olmadığı qədər iqtisadi artımlara nail olmasına yol açdı. Ukrayna müharibəsinə görə isə Rusiya yeni silahların istehsalını genişləndirdi və Qərbin dəstəyinə baxmayaraq Ukraynanın şəhər və kəndlərini yavaş-yavaş tutmağa davam edir. Yaranmış vəziyyətin kritikliyini görən ABŞ və Avropa Ukraynaya uzaqmənşilli raketlər və "F-16" təyyarələrinin verilməsi məsələsini reallaşdırmağa çalışır. O cümlədən Ukraynaya Rusiyanın dərinliyində olan hədəflərini vurmağa icazə verir. Bu da Qərbin Rusiyanı birbaşa təhdid etməsi deməkdir. Rusiya nüvə ölkəsidir və Ukraynadan olunan raket hücumlarına qarşı çarəsiz duruma düşərsə, strateji nüvə silahlarından istifadə olunacağını açıq şəkildə bəyan edir. Rusiyanın hərbi doktrinasında ölkəsinə qarşı təhlükə yaranarsa, nüvə silahından istifadə etməyə icazə verildiyi yazılıb. Bu baxımdan Rusiyanın dövlət rəhbərliyi strateji nüvə silahlarından istifadə olunma biləcəyi ilə bağlı məsələni gizlətmir. Ona görə də nüvə daşıyıcıları olan gəmiləri ABŞ və Avropanın sahillərinə göndərib. O cümlədən Karib dənizində hərbi təlimlər keçirməyə başlayıb. Bu, həm də ABŞ-a birbaşa əzələ nümayişidir. Bəzi Qərb siyasətçiləri Rusiyanın strateji nüvə silahını ancaq Ukraynada işlədə biləcəyi ilə bağlı səhv fikirlər səsləndirir. Amma Ukrayna müharibəsi başlanan ilk vaxtlarda Putin açıq şəkildə bizim olmayan dünya bizə lazım deyil demişdi. Bu da nüvə silahının işlədə biləcəyi ilə bağlı bir mesaj idi. Bu gün Ukrayna müharibəsi günü-gündən gərginləşir. Birləşmiş Qərb Rusiyanın qalib gəlməməsi üçün əlindən gələni edir. Amma bunun çox yanlış hərəkət olduğunu hesab

Rusiyanı nüvə silahından istifadəyə təhrik cəhdləri artır

Moskva onun üçün qurulan tələyə düşəcəkmi; ekspertlərin fikirləri müxtəlifdir

edirəm. Çünki dünyanın ən böyük nüvə ölkəsi olan Rusiya ilə zarafat edib verdiyi bəyanatlara ciddi yanaşmamaq olmaz. Bu baxımdan Rusiya məcbur olarsa, nüvə silahını Avropa İttifaqı ölkələrindən birinə və yaxud da ABŞ-a qarşı istifadə edə bilər. Həm də hesab edirəm ki, sonu görünməyən Rusiya-Ukrayna müharibəsi nüvə silahının işlədilməsi ilə başa çatmağa bilər. Nüvə silahının işlənməməsi üçün isə Birləşmiş Qərb Rusiya-Ukrayna müharibəsinə baxışlarını dəyişməlidir. Əks halda, bütün dünyanı böyük bir faciə gözləyir".

AĞ Partiya başqanının İ müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli: "Rusiya taktiki nüvə silahını istifadə edəcəyini dəfələrlə bəyan edib. Buna müxtəlif dövlət simaları xüsusi vurğu ediblər. Rusiya Ukrayna ilə müharibədə yorulub və ciddi miqyaslı ərazi uğurlarına da nail ola bilməyib. Doğru, cəbhə boyunca irəliləyişdədirlər, amma bu nəticə Moskvaya çox böyük canlı və texnika itkisi ilə başa gəlir. Ruslar da bunun günahını Qərbin Ukraynaya dəstəyində görürlər. Rusların baxış bucağı odur ki, Qərb tək cəbhə silahları, kö-

nüllüləri, muşdlulan ilə deyil, rəsmi hərbi birlikləri ilə də Ukraynanın tərəfindən çıxış edəcəksə və raketləri ilə Rusiyanın ərazisini hədəfə alacaqlarsa, bunun cavabı mütləq, həm də taktiki nüvə silahından istifadə etməklə verilməlidir. Rusiya bunu demək istəyir ki, məni məğlub etməyə çalışmayın, yoxsa özüm ilə bərabər hamınızı yandıraram".

Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı nüvə silahına əl atılacağı ehtimalını az görür: "Rusiya-Ukrayna müharibəsi

başlanan ilk gündən Rusiyanın rəsmi şəxsi Medvedyev nüvə silahından istifadə ediləcəyini deyirdi. Rusiyanın hər zaman nüvə silahı ilə təhdid etdiyini görürük. Bu müharibəyə başqa ölkələrin qoşunlarının cəlb olunması ilə bağlı verdiyi açıqlamaları birbaşa Rusiyanın təhdidi kimi qəbul edərik. Çox az inanıram ki, Qərb bu addımı atsin. Əslində iki ildən artıqdır ki, müharibə gedir, tək Ukrayna tərəfindən yarım milyon insan həyatını itirib və ya yaralanıb, ancaq Amerika və Qərb ən müasir silahları Ukraynaya vermir. Belə olduğu təqdirdə, dünyanın ən güclü nüvə dövləti olan Rusiyaya qoşun göndərər? Təsəvvür edin, dünya üzrə 8 ölkənin 11 000 nüvə başlığı var. Ancaq tək Rusiyanın 5700 nüvə başlığı var. Faktiki yarıdan çoxu Rusiyanın payına düşür. İnanmıram ki, Putin Ukraynada nüvə silahından istifadə etsin, Qərbin hazırladığı tələyə düşsün. Çünki Putin çox yaxşı bilir ki, Amerikada son illərdə qətiyyətli bir lider yetişə bilmir. Nüvə müharibəsinə ABŞ Rusiya ilə etməz. Putin Kırım Rusiyanın ərazisinə birləşdirəndə kim onun qabağına çıxdı? Avropa və ABŞ yalnız sanksiya oyunu ilə Rusiyanı zəiflətmək siyasətinə əl atdı. Əslində isə Avropanın bir sıra ölkələri hələ də Rusiya ilə ticari əlaqələrini davam etdirir. Bu gün Amerikanın Rusiyaya çox böyük ehtiyacı var. Çünki Amerika Rusiyanı Avropa üçün "xoxan" obrazında təqdim edib, öz maraqlarını təmin edir".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni MİSAVAT"**

Putin generaliteti təcili topladı, rus qoşunları cəbhədə irəliləyir...

Kubaya göndərilən raketlər "soyuq müharibə"nin yeni zirvəsidir; ölkənin dondurulmuş pullarının Kiyevə verilməsinə başlanıb

İyunun 12-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin müdafiə naziri Andrey Belousov, Baş Qərargah rəisi Valeri Gerasimov və bölgə komandirlərinin iştirakı ilə iclas keçirib. "Yeni MİSAVAT" bildirir ki, bu barədə Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov məlumat verib.

Eyni vaxtda Rusiya Silahlı Qüvvələri Ukraynanın Poltava vilayətinin Mirqorod şəhərinə hücum edib. Məlumatla görə, sözügedən hücum zamanı "İsgəndər" raketindən istifadə olunub. İddialara görə, hücum nəticəsində Ukrayna ordusuna məxsus bir ədəd "Su-27" döyüş təyyarəsi məhv edilib. Xarkov cəbhəsində də vəziyyət ağır olaraq qalır. Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə məxsus dronun hücumu nəticəsində bir qrup rus hərbiçisi həlak olub. Ukraynanın isə Rusiyanın Belqorod vilayətinin Şebekino şəhərini atəşə tutması nəticəsində bir nəfər ölüb. Vilayətin qubernatoru Vyacheslav Qladkov deyib. Onun sözlərinə görə,

atəş nəticəsində daha 3 nəfər xəsarət alıb. 6 fərdi yaşayış evinə və 11 yaşayış binasına, 9 avtomobilə və elektrik xətlərinə ziyan deyib.

Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini Dmitri Medvedyevin 12 iyun - Rusiya günü ilə bağlı Telegram hesabından paylaşdığı xəritədə Ukraynanın tamamı Rusiya Federasiyasının tərkibində göstərilib. O, sözügedən paylaşımında heç bir şərh verməyib.

"G7 ölkələri İtaliyada keçiriləcək sammitdə Rusiyanın dondurulmuş aktivlərindən Ukraynanın maraqlarına naminə istifadə etmək üçün yeni addımlar atacaqlarını elan edəcəklər". Ağ Evin Mil-

li Təhlükəsizlik Şurasının strateji kommunikasiyalar üzrə koordinatoru Con Kirbi belə bildirib. "G7-nin bu həftənin sonunda keçiriləcək görüşü aydın şəkildə göstərəcək ki, Ukraynaya sadıq qalırıq. Biz qəti addımlar atacağıq və Rusiya prezidenti Vladimir Putinə göstərəcəyik ki, vaxt onun tē-

rəfində deyil, biz Ukraynanın azadlıq mübarizəsini dəstəklədiyimiz halda o, bizdən üstün ola bilməz". İyulda Rusiyanın dondurulmuş aktivlərinin investisiyasından əldə olunacaq ilk 1,5 milyard avroya qədər vəsait Ukraynanın müdafiəsinin gücləndirilməsinə və ölkənin bərpasına sərf olunmaq üçün

ayrılacaq. Məlumatı Avropa Komissiyasının (AK) prezidenti Ursula fon der Lyayen açıqlayıb: "Aktivlərdən əldə edilən təxminən 1,5 milyard avro mənfəətin 90 faizi müdafiəyə, 10 faizi isə yenidənqurmaya yönəldiləcək".

Bundan əlavə, Rusiya Ukraynaya qarşı müharibəyə başladıqdan bu günə qədər beynəlxalq aləmdə nüvə müharibəsi barədə müxtəlif fikirlər səslənir. Müharibənin ilk günlərində bu haqda çox danışılmasa da, hazırda nüvə müharibəsi aktual mövzuya çevrilib. Bunun əsas səbəbi odur ki, Qərb dövlətləri Ukraynaya hərbi dəstəyi artırıb və bu, nüvə dövləti olan Rusiyanın ciddi narazılığına səbəb olub. ABŞ və bir qrup Avropa ölkəsi Ukraynaya verdikləri silah və hərbi texnikadan Rusiya ərazisindəki hədəfləri vurmaq üçün istifadə edilə biləcəyini vurğulayıblar. Kreml bunu NATO ölkələrinin Rusiyaya qarşı müharibə elanı kimi qiymətləndirib.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun fikrincə, nüvə müharibəsi təhdidləri artdığı vaxtda Rusiya ABŞ-ı qorxutmaq və onunla sövdələşmək üçün Kuba kartı ilə oynayır: "Rusiya Müdafiə Nazir-

liyi bəyan edib ki, Kubaya hərbi gəmilər göndərməkdə məqsədi "uzaq okean zonasının əməliyyat baxımından mühüm ərazilərində" Rusiya donanmasının mövcudluğunu təmin etməkdir. Ancaq bu, sadəcə, hadisənin texniki-informasiya görüntüsüdür və əslində baş verənlərin məqsədi fərqlidir. Çünki Rusiyanın Kubaya içərisində raketlər, o cümlədən nüvə başlığı daşıyan raketlər göndərdiyi bildirilir. Moskvanın bu qərarı ABŞ-ın Ukraynaya verdiyi silahlardan Rusiya ərazilərinə zərbələr endirməsinə cavabdır. Rusiya ABŞ-a "Ukraynadan əlini çək və həmin ölkənin taleyini sövdələşmə predmeti kimi müzakirə edək" fikrini qorxu yaratmaq aktı ilə ötürmək istəyir. İyunun 15-də İsveçrədə keçiriləcək Qlobal Sülh Sammiti üçün Qərbdən Ukraynaya təkliflər paketi göndərməsi də həmin fikri təsdiqləyir. Belə ki, təkliflər paketində Ukraynanın Rusiya ilə məhdud əlaqə saxlaması çağırışları arasındadır. Amma Kremlin bu məsələdə danışıqlara getməsi ehtimalı azdır və o, indi rəqibi ABŞ-la müzakirələri üstün sayır".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni MİSAVAT"**

Azərbaycanda nikahın bağlanmasına mane olan hallar artırılır. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu, Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin iclasında artıq müzakirəyə çıxarılan Ailə Məcəlləsinə təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

Belə ki, nikahın bağlanmasına mane olan halların sırasına qardaşların və (və ya) bacıların ümumi bioloji baba və (və ya) nənəsi olan uşaqları, bioloji qohumluğu olan əmi (dayı) və qardaş (bacı) qızı, həmçinin bibi (xala) və qardaş (bacı) oğlu daxil edilir. Qeyd edilib ki, dünya əhalisinin bir qismi kimi, Azərbaycanda da qan qohumları arasında bağlanan nikahlar nəticəsində doğulan uşaqlarda genetik xəstəliklərin olması riski olduqca yüksəkdir. Məhz bu problemin həlli məqsədilə Ailə Məcəlləsinin 12-ci maddəsində (nikahın bağlanmasına mane olan hallar) yaxın qohumlarla yanaşı qardaşların və (və ya) bacıların ümumi bioloji baba və (və ya) nənəsi olan uşaqlar, o cümlədən bioloji qohumluğu olan əmi (dayı) və qardaş (bacı) qızı, həmçinin bibi (xala) və qardaş (bacı) oğlu arasında nikahın bağlanmasına yol verilməyən yeni normanın təsbit edilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin, qanuna edilən dəyişikliklə, yetkinlik yaşına çatmayanların kəbinini kəsən mollalar cərimələnəcək, nikah yaşına çatmayan şəxsi erkən evliliyə daxil olmağa məcbur edənlər həbs olunacaq, toy və nişan mərasimlərini keçirənlər isə 13 min manat cərimələnəcək. Eyni zamanda mövcud qanunvericilikdə əksini tapan, nikah yaşının 1 il azaldılmasına yol verilən hal aradan qaldırılır. Erkən evliliklə bağlı mərasimlərin keçirildiyi restoran və şadlıq sarayları da cərimələnəcək. Bu qaydalar həm tibbi, həm də mənəvi baxımdan əksəriyyət tərəfindən təqdir edilir. Uzun müddət bununla bağlı cəmiyyətdə maarifləndirmə işləri aparıldı, ancaq faktlar göstərir ki, ciddi nəticə hasil olmadı. Ona görə də sərt qaydaların tətbiqi şərtə çevrildi.

Bəziləri bunu insan haqlarının pozulması kimi qiymətləndirsə də, mütəxəssislər radikal addımların atılmasının tərəfdarıdır. Məlumat üçün bildirək ki, ABŞ-in 24 ştatında, Çin, Cənubi Koreya, Türkiyə, Estoniya, Ukrayna, Tacikistan və Gürcüstanda baba, yaxud nənə ümumi olan şəxslər arasında nikahın bağlanması qadağan edilib.

Ədliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, qohum hesab edilən şəxslər arasında qeydə alınmış nikahların sayı 2021-ci ildə 2 min 363, 2022-ci ildə 2 min 542 olub, belə nikahların pozulmasının sayı 2021-ci ildə 204 olub, 2022-ci ildə isə 608-ə yüksəlib. Ən çox qohum nikahlar Bakıda (742), Mil-Muğan (296) və Lənkəran-Astara (274) regionlarında qeydə alınıb.

Yaxın qohum evliliyinin yasaqlanmasına reaksiyalar - cəmiyyəti maarifləndirmək effekt verməyəndə....

Ekspertlərdən SOS!: “İkinci və üçüncü dərəcəli qohumların evliliyi qadağan edilməzsə...”

Dövlət qurumlarının rəsmi açıqlamalarında qeyd edilir ki, əliliyi rəsmiləşdirilənlərin sayı 70 minə yaxındır. Mütəxəssislər bildirirlər ki, əgər yad insanların evliliyi zamanı onların uşaqlarının qüsurlu olması riski 2-4 faizdirsə, qohum evliliklərdə bu göstərici 4-8 faizdir. Yeni bu risk 2 dəfə artır. Genetik xəstəliklərlə doğulan uşaqların 8,4 faizi bu ailələrin payına düşür. Əgər dünyada əngəlli doğulan uşaqlar 1 faizdirsə, qohum evliliklərində 9 faizdir. Bu ailələrdə ölü və yarımçıq doğuşların sayı digər evliliklərə nisbətən 2 dəfə çoxdur. Qohum evliliklərində ən çox rast gəlinən qan xəstəlikləri, göz, qulaq, əzələ-sinir, ürək-damar və şəkər xəstəlikləri, ağıldankəmlik və s.-dir. Qan xəstəlikləri arasında isə talassemiya, hemofiliya və başqa qan xəstəlikləri daha çox yayılıb.

Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin Talassemiya bölməsinin baş həkimi Xuraman Cəfərova açıqlamasında qan xəstəliklərinin, həmçinin qüsurlu uşaqların sayının artdığını bildirib. Qeyd edib ki, hər iki valideyn talassemiya daşıyıcısı olduqda xəstə uşaqların doğulma ehtimalı böyük olur. Burada böyük faiz qohum nikahların payına düşür.

“Təmiz Dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalova isə hesab edir ki, qohum nikahların qarşısının qadağaları alınması istənilən nəticəni verməyə birlər: “Birinci ondan başlayaraq ki, xala, bibi ərə gedəndə son-

yadını dəyişir və ya dəyişməyə məcbur edilir. Eynilə dayı başqa soyadda olur, qalır əmi. Ümumiyyətlə, nikaha daxil olan şəxslərin qohumluq münasibətinin statistikasi necə müəyyən olunub? Məncə, bu qadağalardansa, TV-lərə alimləri dövlət edib insanları faktla, elmlə inandırmaq lazımdır. Eyni zamanda nikaha daxil olmaq üçün müraciət edənlər bir ay müddətində mütəxəssislərlə görüşməli, daha sonra qərar verməlidir. Qohum nikahlar əsrlərdən bəri gələn adətlər olduğundan, onun qarşısını sərt deyil, yumşaq, inandırma üsulu ilə almaq daha uğurlu nəticələndir.”

Qohum nikahına daxil olmaq genetik xəstəliyə malik uşağın dünyaya gəlməsinə səbəb olur. Bunu həkim-nevroloq Aynur Zeynalova deyir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan əhalisi, xüsusilə bölgələrdə yaşayanlar qohum nikahlarına daha çox üstünlük verirlər: “Qız adətən qohumdan alınır və qohuma da verilir. Hətta qohumla yəni qohum olma istəyi o qədər güclüdür ki, valideyn ailə qurmuş övladının ailəsinə dağıtmaqdan belə çəkinmir. Amma qohum nikahlar genetik xəstəliklərə təsir göstərən önəmli amillərdən biridir. Nevroloq olaraq gün ərzində bir çox pasiyent müayinə edirəm. Onların 10-dan çoxu qohum nikahı nəticəsində doğulan körpələrdir. Ən kədərli də budur ki, onlar metabolik və ya genetik xəstəlikdən əziyyət çəkir. Psixomotor ləngimə ilə yanaşı epileptik tut-

malardan əziyyət çəkən körpələr heç nədən xəbərsizdir. Hətta autizm kimi maskalanan metabolik xəstəliklərin sayı da çoxdur. Valideynlər həm maddi, həm də mənəvi baxımdan çökmüş vəziyyətdə olurlar. Ən acınacaqlısı bir ailədən iki övladı xəstə olanlardır. Ona görə də qohum nikahına son deyək. Daha deməyə ki, filankəs əmioğlu ilə ailə qurub, sağlam övladı var. Yaxud da filankəs yad insanla ailə qurub xəstə övladı var. Oxşar genə malik insanların ailə qurması nəticəsində genetik xəstəliklərin üzə çıxma faizi yüksəkdir”.

Uşaq İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Aynur Musayeva da qeyd edir ki, Azərbaycanda qohumların arasında nikahların sayı artır və bu, ciddi genetik fəsadlara səbəb olur: “Məsələ burasındadır ki, qohum evliliklər övladlar üçün potensial sağlamlıq riski daşıyır. Belə nikahlar nəticəsində doğulan uşaqlar bir çox hallarda müxtəlif qan xəstəliklərinin daşıyıcısı, fiziki cəhətdən qüsurlu olur, əlilə çevirilir. Yaranmış vəziyyət dövlətin bu sahəyə müdaxiləsini qaçılmaz edir. Bu baxımdan, ikinci və üçüncü dərəcəli qohumların arasında nikahların bağlanması qanunvericiliklə qəti qadağan edilməlidir. Hazırda cəmiyyətdə bu istiqamətdə aparılan müzakirələr olduqca aktualdır və bu qadağa təklifi böyük dəstək qazanmaqla müvafiq qanunda öz əksini tapmalıdır. Əks halda, xalqımızın genofondu ciddi ziyan uğrayacaq. Təbii ki, bu məsələdə ən böyük məsuliyyət vali-

deynlərin üzərinə düşür. Övəllər cəmiyyətdə qohum nikahların fəsadları barədə daha az məlumat var idisə, bu gün belə deyil. Qohum nikahların cəzasını xəstə, əlil uşaqların çəkdiyinə dair çoxsaylı acı faktlar göz önündə olmasına baxmayaraq, yenə də əmi, xala, dayı, bibi uşaqlarının evlənməsi halları adi hal almaqdadır. Bu evliliklər çox vaxt məhz valideynlər və qohumların təklifi və təkidi ilə baş tutur. Bununla da valideynlər öz övladlarını bilib-bilə bu “qohum nikahı” uçurumuna itələyirlər. Bu, şübhəsiz ki, onların iqtisadi maraqlarından, sərvətlərini qorumaq, “mal-mülküm kimə qalacaq” narahatlığından, həmçinin “tanıdığımız ailə” arqumentlərindən qaynaqlanır. İnsanlar düşünür ki, pul qazanırsa, onun var-dövləti yad qızına yox, öz qohumuna qismət olmalıdır. Bu, absurd yanaşmadır. Artıq cəmiyyət olaraq bu yanaşmalara son qoymalıyıq. Qanunda qadağa tətbiqi mütləqdir. Necə ki, bir çox ölkələr qohum nikahlarını qanunla qəti şəkildə qadağan ediblər, Azərbaycanda da bu

addım atılmalıdır. Amma paralel olaraq belə düşünən, övladlarını evləndirmək istəyən yaxın qohumlara qarşı ictimai qınaq da güclənməlidir. Qohum nikahlara son qoymaq üçün şüurlarda inqilab olmalıdır. Yaxın qohum evlilikləri cahillikdir, avamlılıqdır, savadsızlıqdır. Bu bəladan cəmiyyətimiz tez bir zamanda qurtulmalı, təmizlənməlidir. Uşaqları bilib-bilə xəstə doğulmağa məhkum etmək cinayətdir! Araşdırmalar da təsdiq edir ki, əgər dünyada əlil doğulan uşaqlar 1 faizdirsə, qohum evliliklərində bu göstərici 9 faizdir. Həmin ailələrdə ölü və yarımçıq doğuşların sayı digər evliliklərə nisbətən 2 dəfə çoxdur. Qohum evliliklərdə ən çox rast gəlinən xəstəliklərin isə qan xəstəlikləri, göz, qulaq, əzələ-sinir, ürək - damar və şəkər xəstəlikləri, ağıldankəmlik olduğu bildirilir. Qan xəstəlikləri arasında talassemiya, hemofiliya və başqaları daha çox yayılıb. Ona görə də, gələcək nəsillərin sağlamlığını qorumaq üçün ikinci və üçüncü dərəcəli qohumların arasında nikahların qadağan olunmasını nəzərdə tutan qanunlar, sosial normalar tətbiq edilməlidir”.

“Bibiqizi ilə dayıoğlu evlənsə, bunların qohumluğu necə sübut olunacaq”, - deyə hüquqşünas Əsəbəli Mustafayev də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bildirib: “Ata ayrı, ana ayrı, fəsiləyə, adlar özgə ola bilər. Haradansa arayıq gətirməlidir ki, bibi oğlu deyiləm. Bunu müəyyən etmək çox çətinidir. Yaxın qohumlarla bağlı başadüşüldür, bacı qardaşdırlar, icazə yoxdur, sənədlərdə valideynlərin fəsiləsi var. Digerləri bəs necə müəyyən ediləcək? Qurumlar bunu dərinləndirəndən araşdırmalı, sübut etməlidir. Hesab edirəm ki, bu, insan hüquqlarına zidd olan bir məsələdir, bunun həyata keçməsi üçün daha dərinləndirilməli və sübutlara ehtiyac var”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Neftçalada planlaşdırılan erkən nikahın qarşısı alınıb

Polis Neftçalada planlaşdırılan erkən nikahla bağlı araşdırma aparıb. DİN-in mətbuat xidmətinin Sırvan regional qrupundan APA-ya bildirilib ki, faktla bağlı Neftçala Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən bütün tədbirlər icra olunub:

“Polis əməkdaşları oğlan və qızın valideynləri ilə izahedici söhbətlər aparıblar və qeyd olunan halın hüquqazidd olması onların diqqətinə çatdırılıb. Araşdırmalar zamanı qızın 17 yaşının tamam olması məlum olub. Valideynləri isə övladlarının yalnız 18 yaşına tamam olduqdan sonra oğlan toyunun keçiriləcəyini bildiriblər”.

Qurban bayramına cəmi 3 gün qalır. Rəsmi açıqlamaya görə, bayram namazı 16 iyununda qılınacaq.

Müqəddəs bayramla əlaqədar hazırlıq işləri də görülməkdədir, yeni kəsim yerləri müəyyən olunub, heyvan satışı məntəqələrinin ünvanı bildirilir və s.

Ancaq eyni zamanda insanlar narahat edən amil müqəddəs bayram ərəfəsində qurbanlıq heyvanların, ətin qiymətinin bahalaşmasıdır. Məsələn, hazırda bazarda 15-20 kiloqramlıq qurbanlıq quzu ətinin qiyməti 19-20 manat arasında dəyişir. 10 kiloqramlıq quzu ətinin isə qiyməti bəzi yerlərdə 22 manata qədər yüksəlir.

Həmçinin bəzi ərzaq məhsulları da bu günlərdə bahalaşmış. Bunu daha çox tələbatın artması ilə əlaqələndirirlər.

Ancaq ortada Türkiyə nümunəsi var: Qardaş ölkədə Qurban bayramı sözün əsl mənasında öz fəlsəfəsinə uyğun icra olunur. Yəni orada Qurban bayramından daha çox kasıblar sevinir. Həm varlılar heyvanı kəsib özü yemir, kasıblara da paylayır, eyni zamanda böyük şirkətlər ciddi xeyriyyə, endirim kampaniyaları həyata keçirirlər.

Bəs bizdə bu ənənə niyə formalaşmır, əksi baş verir?

Mövzu ilə bağlı millət vəkili Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a danışdı: "Azərbaycanda da Qurban bayramı qeyd olunur və imkanı çatmayan insanların qurban kəsməsi vacib sayılır. Heç kim qurbanlıq heyvanı bəla qiymətinə satıb, buradan gəlir götürməyə çox da maraqlı olmamalıdır. Görünür, qiymətlərlə bağlı heyvan saxlayanların özlərinin də ciddi problemi var. Ona görə də qiyməti qaldırmaqla müəyyən mənada buradan çıxış yolu axtarırlar.

Lakin qeyd etdiyim kimi, imkanı çatmayan adam qurban kəsməlidir. İmkansızın qurban kəsməsi, imkansızın Həccə getməsinə bənzəyir. Yeni imkanı çatdırsa hansı formada iştirak etmək o qədər də vacib sayılmır. Kimin imkanı varsa bu işi görür.

İmkanı olanlar da məbləğə baxmayaraq heyvan alıb, kəsir və yoxsul insanlara paylayır. Bu baxımdan qiymət tənzimlənməsinə qarışmaq bir qədər mürəkkəb məsələdir. Sadəcə, müraciətlər, tövsiyələr oluna bilər ki, bu məsələdə bir qədər insafı olun, çox da bəla satmayın. Bəlkə bunun təsiri ola bilər.

bu işləri tarix boyu dövlətlər tənzimləyib. Bizdə isə müvafiq dövlət qurumları hər dəfə hansısa işlər görüldüyü haqda açıqlama, bəyanat verir, amma ortaya ciddi nəticə çıxmır.

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli isə qeyd edib: "Türkiyədə Qurban bayramı ilə bağlı yüz illiklərə dayanan, Osmanlı imperiyasından bu yana tarixi ənənələr var. Həmçinin Türkiyədə bu bayramla bağlı xeyriyyə qurumları, həyata qurbanlıq sertifikatı anlayışı var. Belə ki, insanlar inandıqları xeyriyyə qurumlarına pul köçürür, qurumlar da onların adına qurban kəsir kasıblara, ehtiyacı olanlara paylayır. Hətta elə xeyriyyə qurumları var ki, onlar 18-19-cu əsrlərdən fəaliyyət göstərir, insanların inamını, güvənini qazanıblar.

Buna görə də Türkiyədə insanlar bu bayramın xeyriyyə işi, savab olduğuna inanır, qiymətlərdə endirimlər edilir, bununla bağlı müxtəlif xeyriyyə marafonları, aksiyalar keçirilir.

Azərbaycanda isə belə bir ənənə yoxdur. Sovet dövründə isə ümumiyyətlə, dindən xeyli aralı düşmüşdü, bu bayramın keçirilmə

Türkiyədə Qurban bayramında qiymətlər enir, bizdə bahalaşır - səbəb

Fazil Mustafa: "Qiymət tənzimlənməsinə qarışmaq bir qədər mürəkkəb məsələdir, sadəcə, tövsiyələr oluna bilər ki..."

Kənan Rövşənoğlu: "Bu işləri dövlət tənzimləməlidir, bunu din və ya əxlaqi söhbətlərlə həll etmək mümkün deyil"

Natiq Cəfərli: "Qardaş ölkədə insanlar bu bayramın xeyriyyə işi, savab olduğuna inanır, bizdə isə..."

Bu il qanunsuz dövriyyədən 79 milyon manatlıq narkotik çıxarılıb

Bu ilin yanvar-may ayları ərzində qanunsuz dövriyyədən çıxarılmış ton 828 kq 028,848 qr narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin ümumilikdə dəyəri 79 milyon 400.000 min AZN kimi qiymətləndirilir.

APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Respublikasının narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə dövlət komissiyasından bildirilib.

Xəbəre görə, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə 2934 nəfər cəlb edilib, onlardan 16-18 yaşadək 1 nəfər, 18-25 yaşadək 226 nəfər, 26-29 yaşadək 467 nəfər, 30 yaş və ondan yuxarı isə 2240 nəfər təşkil edir. Həmin şəxslərdən 2843-ü kişi, 91-i qadın olmuşdur. Cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş şəxslərdən 31 nəfəri xarici ölkə vətəndaşıdır.

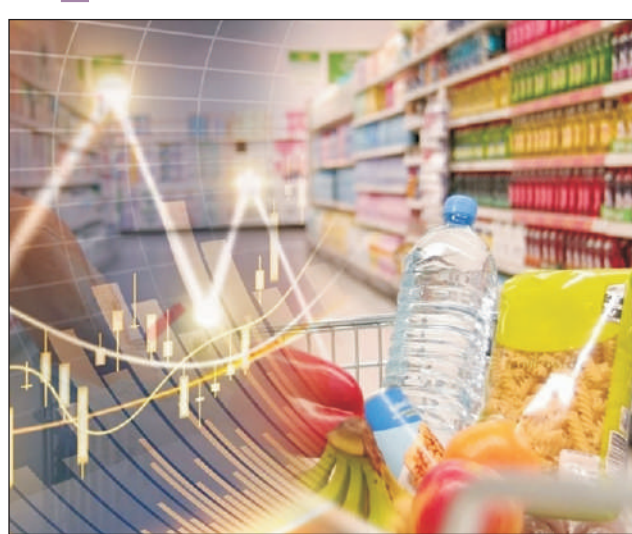
Xarici ölkə vətəndaşlarından ümumilikdə 99 kq 593,615 qr müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə götürüldü.

Hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkə ərazisinə gətirilməsi ilə bağlı 86 fakt aşkar edilib, həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən ümumi çəkisi 866 kq 327,179 qr narkotik vasitə və psixotrop maddə, 9190 ədəd metadon həbi çıxarılıb.

2024-cü ilin yanvar-may aylarında pərakəndə ticarət şəbəkəsində istehlakçılara 21,5 milyard manatlıq, o cümlədən 12,1 milyard manatlıq ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatları, 9,4 milyard manatlıq qeyri-ərzaq malları satılıb.

"APA-Economics" Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir ki, 2023-cü ilin yanvar-may ayları ilə müqayisədə pərakəndə ticarət dövriyyəsi real ifadədə 3,3%, o cümlədən ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatları üzrə 1,8%, qeyri-ərzaq malları üzrə 5,2% artıb.

Qeyd edilib ki, hesabat dövründə alıcıların pərakəndə ticarət şəbəkəsində aldıqları mallara xərclədiyi vəsaitin 51,4 faizi ərzaq məhsullarının, 4,9%-i içkilər və bütün məmulatlarının,

13,1%-i toxuculuq məhsulları, geyim və ayaqqabıların, 5,8%-i avtomobil benzini və dizel yanacağının, 4,5%-i elektrik malları və mebellərin, 2,4%-i ecazaçılıq məhsulları və tibbi ləvazimatların,

1,3%-i kompüterlər, telekommunikasiya avadanlıqları və çap məhsullarının, 16,6%-i isə digər qeyri-ərzaq mallarının alınmasına sərf olunub.

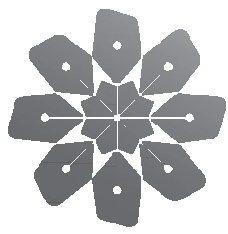
Hesabat dövründə qey-

ri-dövlət sektorunun təsərrüfat subyektləri tərəfindən satılmış malların dəyəri əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 3,3% artaraq ümumi pərakəndə ticarət dövriyyəsinin 99,7%-ni təşkil edib.

2023-cü ilin yanvar-may ayları ilə müqayisədə 2024-cü ilin yanvar-may aylarında pərakəndə ticarət dövriyyəsi real ifadədə müəssisələr üzrə 10,3%, fərdi sahibkarlar üzrə 0,2%, bazar və yarmarkalarda 1,2% artıb.

Hesabat dövründə pərakəndə ticarət şəbəkəsində əhalinin bir nəfəri orta hesabla ayda 421,3 manatlıq, o cümlədən 237,1 manatlıq ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatları, 184,2 manatlıq qeyri-ərzaq malları alıb.

Xatidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mediyanın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Tədris ili yekunlaşır. Amma yenə də məktəbdə döyülən uşaq mövzusu aktuallığını qoruyur. Sanki bu, Azərbaycanda “olmazsa olmaz”dır, “qızını döyməyən dizinə döyər”, “kötək cənnətdən çıxmadır” tipli el məsələlərinin hakim olduğu cəmiyyətimizdə döyülmə halları adiləşib.

Prokuror Bakıda silahlı basqın etmiş şəxslərə ağır cəzalar istədi

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə Bakıda “Bravo” hipermarketin qarşısında silahlı insidentlə bağlı məhkəmə araşdırmaları sona çatmaq üzrədir.

Hakim qarşısına Azər Məmmədov, Dəyanət Qüdrətov, İbrahim İbrahimov, Səbuhi Qurbanov, Babək İsgəndərov və Rövşən İsmayilov çıxarıblar.

Musavat.com xəbər verir ki, keçirilən prosesdə məhkəmə istintaqının tamamlanması barədə qərar qəbul edilib.

Bundan sonra prokuror ittiham nitqi ilə çıxış edib. O, təqsirləndirilən şəxslərin əməllərinin məhkəmədə tam sübuta yetirildini qeyd edib. Prokuror Dəyanət Qüdrətovun ömürlük azadlıqdan məhrum edilməsini, digər təqsirləndirilən şəxslər Azər Məmmədovun, Səbuhi Qurbanovun, İbrahim İbrahimovun hər birinin 20 il, Rövşən İsmayilovun 7 il, Babək İsgəndərovun 6 il azadlıqdan məhrum edilməsini tələb edib.

Rövşən İsmayilov və Babək İsgəndərovun barəsində başqa yerə getməmək barədə qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsi, onların məhkəmə zalında həbs olunması istənilib.

İttihama görə, 2023-cü il martın 4-də qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən paytaxtın Xətai rayonu ərazisində yerləşən “Bravo” hipermarketinə edilən silahlı basqın nəticəsində xidməti vəzifəsini yerinə yetirərək orada quraşdırılmış və “Unibank Kommersiya Bankı” ASC-yə məxsus bankomata pul vəsaitlərini yerləşdirən Samir Şaydayevə ağır xəsarət yetirilməsi, onun mühafizəsini təşkil edən Rəfət Həşimovun isə öldürülməsi, eləcə də külli miqdarda pul vəsaitinin ələ keçirilməsi faktı ilə bağlı Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsində başlanmış cinayət işinin istintaqı tamamlanıb.

Keçirilən təxirəsalınmaz istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində cinayətin törədilməsində iştirak edən Ruhlən İsmayilov tutularkən polis əməkdaşlarına qarşı silahlı müqavimət göstərdiyi üçün zərərşərtləşdirilib.

Ölmüş təqsirləndirilən Ruhlən İsmayilovun qeyd edilən cinayətdə təqsiri istintaq zamanı tam sübuta yetirilmiş olsa da, onun barəsində cinayət yeni xarakterli xüsusiyyətə aşkar edildiyinə görə iş materiallarından barəsində cinayət işi ayrılaraq istintaqı davam etdirilir.

Cinayətin törədilməsində istifadə edilən AKS “Lancaster-03” markalı yivsiz ov tüfəngi, “Makarov” tipli tapança, həmçinin təqsirləndirilən şəxslərin yaşadığı ünvandan “Minta37” markalı tapança, çoxsaylı döyüş sursatları, “Unibank Kommersiya Bankı” ASC-yə məxsus 16 min 835 manat və 20 min 100 ABŞ dolları məbləğində pul vəsaitləri aşkar edilib.

Məlum olub ki, təqsirləndirilən şəxslərdən Babək İsgəndərov müharibə veteranıdır, Füzuli və Xocavəndin azad olunması medalları ilə təltif olunub.

Digər təqsirləndirilən Rövşən İsmayilov isə hadisədən sonra polisa müqavimət göstərərək məhv edilən Ruhlən İsmayilovun atasıdır.

Növbəti proses iyulun 3-də davam edəcək.

■ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Uşaq və gənclər

YENİ ÜSAVAT
N 103 (8476) 13 iyun 2024

Uşağa fiziki şiddəti adiləşdirənlərin

sayı artır - qarə...

Döyülən uşaqda... günah axtarmaq olarmı?

Bugünlərdə Bakıda müəhazə fizəqin məktəblini döyməsi hadisəsi geniş əjotaj doğurub. Bakı şəhəri 189 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Fəyaz Hüseynov bildirib ki, texniki işçi işdən azad olunub: “İki ildir bizim məktəbdə çalışırdı. İyun ayının 7-də, birinci növbənin dərsləri bitdikdən sonra şagirdlər evə gediblər. Bir şagirdimiz də pəncərədən düşmək qərarına gəlib. Məktəbin işçisi də bunu görərək ona iradəni bildirib”.

Cinayət Məcəlləsi (CM) öz uşağını döyən valideynə qarşı ittiham qaldırmağa imkan verir. Uşağın digər valideyni və ya qəyyumu CM-in 132-ci maddəsinə əsasən ittiham qaldırıb övladını döyən valideyni cinayət məsuliyyətinə cəlb edə bilər.

dəyən xəsarətin dərəcəsi də bilinməlidir. CM-in 207.2 maddəsinə görə, zərərçəkmişin şikayət ərizəsi olmalıdır. Hadisənin ictimai əhəmiyyətini nəzərə alaraq, prokuror özü də cinayət təqibini başlaya bilər.

Statistikaya görə, dünyada 14 yaşına qədər 2,5 milyon həddi-buluğa çatmamış uşaq valideyni tərəfindən döyülür. Sərt rəftardan xilas olmaq üçün 50 mindən çox uşaq hər il evdən qaçır. Məişət zorakılığına məruz qalan uşaqların sayı 50 faizi keçib. Məişət zəminində ailələrdə baş verən cinayətlərin 30-40 faizi uşaqlarla bağlı olur. Azyaşlılara qarşı törədilən mənəvi və fiziki zorakılıq ailə çərçivəsindən çıxaraq cəmiyyətin müxtəlif sferalarını əhatə etməyə başlayıb. Bir çox vali-

limlər tibbi müayinədən keçirilir, ancaq bu da formal xarakter daşıyır. Müəllim qeydiyyatda olduğu poliklinikadan hansısa məbləğ müqabilində arayış alır və məktəbə təqdim edir. Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına görə, müəllimlər də obliqat qrupa daxildirlər. Bu qrupa sosial sahələrdə çalışan şəxslər - həkimlər, müəllimlər, yeyinti məhsulları, qida sənayesində, fabriklərdə, hotellərdə çalışanlar, əhali ilə daha çox ünsiyyətdə olan insanlar daxildir. Bu qrupa daxil olan şəxslər işə qəbul olunanda da, daha sonra da ildə bir dəfə olmaqla tibbi yoxlamadan keçir. Proses məcburi xarakter daşıyır. Məqsəd yoluxucu xəstəliklərin qarşısının alınmasıdır. Proses pulsuz aparılmalıdır, ancaq müşahidələr göstərir ki, formal xarakter daşıyır. Müəllimə ancaq sağlam olması barədə arayış lazım olur və müəyyən məbləğ qarşılığında həmin arayışı alır. Müəllimlər tibbi yoxlama zamanı terapevt, dermatoloq baxışından və rentgen müayinəsindən keçirlər.

Tibbi yoxlamaya psixoloji test daxil deyil. Halbuki bəzi müəllimlərin davranışındakı aqressivlik və məktəblərdən

Psixoloji araşdırmalar sübut edib ki, ailədə uşaqların şiddətə məruz qalması, ailədaxili zorakılıq, uşağa qarşı edilən aqressiv hərəkətlər gələcəkdə onun tərbiyəsində ciddi çatışmazlıqlar yaradır. Valideyn övladını kəşf edib öyrənmək əvəzinə uşağın hər hansı adi hərəkətlərinə, davranışlarına dözə bilməyib onu təhqir edərək döyür, bu da nəticədə körpənin aqressiv şəkildə böyüməsinə və onda psixi xəstəliklərin yaranmasına təkan verir. Valideyn tərəfindən tez-tez döyülən uşaqlar natamam böyüyür. Şiddətə məruz qalan uşaqların cəmiyyətə inteqrasiyasında müəyyən problemlər yaranır. Yeni uşaqlar sağlam ruhda olmurlar, gələcəkdə özünü bir şəxs kimi görməkdə çətinlik çəkirlər. Nəticədə ünsiyyət qurmaqda da ciddi problemlər yaranır. Onlar cəmiyyətində, ailədə, məktəbdə rahat ünsiyyətə girə bilmirlər. Belə uşaqlar sağlam düşüncə bilmədiyi üçün həmyaşıdlarına qarşı aqressiv, kobud hərəkətlər nümayiş etdirirlər.

Amma bəzi ölkələrdə, ümumiyyətlə, uşaqların döyülməsi, daha doğrusu, döyü-

Bu halda valideyn 200 manat cərimə, 240 saat ictimai və 1 il islah işləri və ya 6 aya qədər həbs cəzası ala bilər. Qanunda konkret olaraq döymə faktı üçün bu cür cəza tətbiiq olunur.

Döymə faktı sağlamlığa zərər vurmağın üç növünə (yüngül, az ağır və ağır) aid deyil. Döyülən uşaqlar evi olan halda valideynlərin evində, ya da uşaq himayəsindən məhrum olan uşaqlar üçün xüsusi mərkəzdə yerləşdirilməlidir. Uşaqların yazılı şikayəti bu məsələdə mütləqdir. CM-in 126-cı maddəsi ictimai ittiham əsasında şikayətin mövcudluğunu qeydə alır. Bu ittiham lap ağır zərbələr yetirilən zaman uşağın köməksiz vəziyyətdə olmasından dolayı qaldırıla bilər. İttiham bu zaman prokuror tərəfindən də qaldırıla bilər. Ümumiyyətlə, bu məqamda uşağa

dəymlərin inadla “uşaqların özəri zorakılığın yaranmasına səbəb olur” deməsinə baxmayaraq, qanun bütün hallarda valideyni məsuliyyət qarşısına çəkir. Və nəticə etibarilə bu gün döyülən uşaq sabah döyən valideyn, bacı və qardaş olur. Şiddət domino effekti ilə yayılır.

Amma uşağı döyən valideyn yox, müəllimi, ya da məktəbin işçisidir... Bu halda məsuliyyət onu döyən təhsil işçisi ilə yanaşı, məktəb rəhbərliyi də məsuliyyət daşıyır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda məktəb müəllimlərinin işə qəbulu son illər test imtahanı vasitəsilə olsa da, peşəqabiliyyətlərin psixoloji vəziyyəti ilə bağlı məsələ açıq olaraq qalır. Dünya praktikasında müəllimlərin 6 aydan bir psixoloji, tibbi müayinədən keçməsi qaydası var. Ölkəmizdə isə müəllimlər psixoloji testin vacibliyini diqqətə edir. Dövlət İmtahan Mərkəzinin Direktorları Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə də daha öncə mətbuata açıqlamasında bildirib ki, müəllimlər və təhsil işçilərinin işə qəbulunda psixoloji test mümkündür. M.Əbbasadənin fikrincə, tədris prosesini aparmaq üçün müvafiq biliyi olan şəxsin iş prosesində digər keyfiyyətləri də olmalıdır. Bunu isə psixoloji test vasitəsilə etmək mümkündür.

Müəllimlərin psixoloji testdən keçirilməsi məktəblərdəki xoşagəlməz olayların qarşısını almaqda effektiv ola bilər. Təklif belə olmalıdır ki, müəllimlər dərslərin əvvəlində və tədris prosesi müddətində psixoloji testdən keçirilməli və davranışında mümkün olan problemlər aşkarlanmalıdır.

lərək tərbiyə edilməsi qadağandır. Ölkədə “Ailədə zorakılığa qarşı mübarizə haqqında” Qanuna yeni əlavələr qüvvəyə minib. Yeni əlavələr uşaqlara işğəncələrin verilməsini, habelə uşaqların mənəvi cəhətdən alçaldılmasını yasaqlayır. Bu norma pozulduq halda polisin iştirakı ilə sosial xidmət əməkdaşları uşaqları ailədən ala və məhkəmələr 24 saat ərzində qəddar valideynləri bu hüquqlarından məhrum edə bilər.

Yeni əlavələrin müzakirəsi zamanı bir çox valideynlər bildiriblər ki, onlar uşaqların döyülmədən tərbiyə edilməsini təsəvvür edə bilmirlər. Bu iddianı rədd edən sosial xidmət əməkdaşları bildirirlər ki, uşaqların düzgün tərbiyəsi üçün onlara da böyüklər kimi hörmət qoyulmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

MUSAVAT

Son səhifə

N 103 (8476) 13 iyun 2024

Bu məhlulu 1 stəkan içib yatın

Kərəviz qiymətli qida məhsulu olmaqla yanaşı, mütaliəvi təsirə də malikdir. Kərəviz qocalmanı ləngidir, böyrəyin fəaliyyətini yaxşılaşdırır, arterial təzyiqi aşağı salır. Eyni zamanda maraqlı məqam odur ki, bu bitki insanı arıqladır. Çünki kərəviz yeyəndə xərclənən kalorilər kərəvizdəki kalorilərdən çoxdur.

Bu bitki barədə faydalı və maraqlı məlumatları təqdim edir:

Kərəvizin tərkibində çoxlu vitaminlər, amin turşuları, zülallar və minerallar var. Kərəvizi hər yaşda olan adam qəbul edə bilər. Kərəvizin aşağıdakı faydaları var:

- Hamiləlik zamanı böyrəklərin fəaliyyəti zəiflədikdə, duzların miqdarı artdıqda kərəviz dəmləməsi çox faydalıdır.

- Kərəviz dəmləməsini rejimli qaydada içdikdə orqanizmdə su-duz mübadiləsi normaya düşür.

- Hər axşam yatmadan qabaq 1 stəkan kərəviz dəmləməsi sinirləri sakitləşdirir, yuxunu dərinləşdirir.

- Kərəvizin kökündə efir yağları olduğu üçün dəmləməsi daxili sekresiya vəzilərinin fəaliyyətini yaxşılaşdırır.

- Şəkərli diabet xəstələrinə gündə bir neçə stəkan kərəviz çayının çox faydası var.

Alimlər gündəlik optimal addım sayını müəyyən ediblər

Belə bir fikir var ki, sağlamlıq üçün gündə ən azı 10 min addım gəzmək lazımdır. Alimlər real minimum tələb olunan addımların sayını müəyyən ediblər.

Tədqiqatçılar dörd qitədə on minlərlə insan haqqında məlumatları təhlil ediblər. Onlar belə nəticəyə gəliblər ki, optimal addım sayı yaşınızdan asılı olaraq 6000-ə yaxındır.

Alimlərin qeyd etdiyi kimi, kiçik bir hərəkətin belə faydalı olduğuna dair çoxlu sübutlar var. Xüsusən də qeyri-aktiv həyat tərzini keçirənlər üçün bu, daha aktualdır. Hər gün yarım saat intensiv fəaliyyət çox oturanlar üçün böyük bir üstünlük ola bilər. Belə ki, bu, ürək və sümükləri sağlam və güclü saxlamağa kömək edə bilər.

Almaniyada maral qolfçulara hücum etdi

Almaniyada keçirilən ölkədaxili qolf yarışında maral idmançılara hücum edib. Məlumatla görə, qolf meydançasına daxil olan maral idmançılara hücum çəkəndə, hadisə zamanı xəsarət alan olmayıb. Özünü müdafiə etmək üçün maralı vurmağa çalışan qolfçu isə heyvansevərlərin tənqidinə məruz qalıb. Qeyd edək ki, Almaniya Qolf Federasiyası heyvanların stadiona daxil olmamasını təmin etmək üçün təhlükəsizlik tədbirlərini artıracaqlarını bildiriblər.

Tayvanda məktəbli qızardılmış toyuq yedi, dializə möhtac qaldı

Tayvanda məktəbli bütün il ərzində qızardılmış toyuq yeyib və nəticədə böyrək problemi yaranıb. Məlumatla görə, mütəmadi şəkildə qızardılmış toyuq yedikdən sonra şagirdin səhhətində problemlər yaranıb. Həkimlər bildiriblər ki, sözügedən qidanın emal edilmiş yağda qızardılması, tərkibində insan üçün zərərli maddələrin olması yeniyetmənin səhhətində problemə gətirib çıxarıb. Uşağın valideynlərinin onun toyuğa aludə olmasından xəbərləri olmayıb. Onların dediyinə görə, məktəb üçün verilən cibpulunu azyaşlı bu yeməyə xərcləyib. Həkimlərin sözlərinə görə, uşağa neçə dializ seansı lazım olacağı məlum deyil. Böyrəkləri normal vəziyyətə gəlməyə qədər prosedur davam edəcək.

ABŞ-da fəlakət ssenarisi: Vaşinqton yer üzündən silinə bilər

ABŞ və Kanada dağdıcı sənəmi ilə üzləşə bilər. Belə ki, ABŞ-ın Qərbi sahilini yaxınlıqdakı böyük bir qırılma xətti doqquz bal gücündə fəlakətli zəlzələnin mənbəyidir. Yeni araşdırmaya görə, nəhəng çat digərləri kimi davamlı bir zolaq deyil, dörd segmentə bölünür. Bu kəşf daha böyük fəlakətlərə yol açar, tektonik plitələr bir-birinin altına sürüşürək çox güclü zəlzələlərə səbəb ola bilər. Tədqiqatçılar belə nəticəyə gəliblər ki, bu zonada doqquz baldan çox zəlzələnin baş verməsi realdır. Onların proqnozlarına əsasən, mümkün hadisə təxminən beş dəqiqə davam edəcək və 30,5 metrə qədər sunamiyə səbəb olacaq. Nəhəng dalgalar Vaşinqton və Vankuveri yer üzündən silə bilər.

Alimlər yaxın illərdə ABŞ-da oxşar fəlakətin baş verə biləcəyindən narahatdır və belə zəlzələlərin təxminən hər 300 ildən bir yaşandığını, sonuncunun isə 1 700-cü ildə baş verdiyini bildiriblər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * Yeməyin ağzınızdan mədəniyə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzisi var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşılıq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir kişidən 12,5 sm qısadır.

Qayalıqda piknik edən qadınlar faciəli şəkildə həlak oldu

Avstraliyada qayalıqda piknik edən qadınlar dalgaların qurbanı olub. Hadisə Sazerlend ştatının Kernel şəhərində baş verib. Belə ki, dalgaların apardığı hindistanlı Marva Həşim və Nirva Harris xilas etmək mümkün olmayıb, üçüncü qadın isə baş verən faciədən sonra xəstəxanaya yerləşdirilib. Yaxınlıqdakı polis vertolyotu qadınları suda görüb və polis qayığı ilə birlikdə xilasedicilər hüsumu itirmiş iki qadını sudan çıxarıblar. Ekspertlər onlara süni tənəffüs verməyə başlayıblar, lakin qadınları xilas etmək mümkün olmayıb. Bu, iki həftədən az müddətdə Kerneldə baş verən ikinci boğulma hadisəsidir. Qeyd olunub ki, mayın 28-də Keyp Solander Drayv bölgəsində balıq tutan iki kişi qayalardan yıxılıb.

Partnyoru ağlasa da, rəqsini bitirən qızciğaz sosial şəbəkədə ulduz oldu

Tərəf müqabilinin ağlamasına baxmayaraq rəqsini davam etdirən çinli qızın rəqs videosu sosial şəbəkədə gündəm olub. Kadrlarda balaca qız öz partnyoru ilə birlikdə rəqs edir, lakin bir müddət sonra oynadığı oğlan ağlamağa başlayır və rəqsini dayandırır. Buna baxmayaraq, qızciğaz özünü itirmədən rəqsini davam etdirir və bütün hərəkətləri təkbaşına icra edir.

Qızın bu hərəkəti sosial şəbəkə istifadəçiləri tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanıb. Video qısa müddət ərzində milyonlarla baxış toplayıb, çoxlu sayda şərhlər yazılıb. İnsanlar uşağın iradəsinə, cəsarətinə və rəqs bacarığına heyran olduqlarını bildiriblər. Bir çox şərh yazanlar qeyd ediblər ki, bu qızdan ilham almaq və çətinliklər qarşısında ruhdan düşməmək lazımdır.

Musiqiyə qulaq assanız, bu xəstəlikləriniz sağalacaq

Alimlərin araşdırmalarına görə, musiqiyə qulaq asmaq dərmanlardan daha effektiv təsir göstərir. Tədqiqatçılar musiqiyə qulaq asmanın bir çox xəstəliklərlə mübarizə aparmağa kömək etdiyini sübut edib. Son araşdırmalara görə, sevdiyiniz musiqiyə qulaq asmaq dərmanlardan daha effektiv nəticə almağa kömək edir. Kimyaterapiya alan 12 xəstə üzərində aparılan kiçik bir tədqiqatda mütəxəssislər iştirakçıların ürəkbulanma əleyhinə dərman qəbul etdikdə hər dəfə 30 dəqiqə sevdikləri musiqiyə qulaq asmalarını istəyib. Nəticələr göstərdi ki, xoş musiqi dinləyən xəstələrdə ürəkbulanmanın şiddəti azalıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dəqiqə” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500